Gniewski Inkubator Kultury

DIAGNOZA POTRZEB KULTUROWYCH MIESZKANEK I MIESZKAŃCÓW MIASTA I GMINY GNIEW

Raport z diagnozy lokalnej powstał w ramach projektu „Gniewski Inkubator Kultury” realizowanego przez Centrum Kultury i Bibliotekę Publiczną w Gniewie w ramach programu Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalne 2022 Narodowego Centrum Kultury.

Zdjęcia na okładce: Katarzyna Kamler, Justyna Szymańska

Opracowanie: Katarzyna Kamler, Justyna Szymańska
Stowarzyszenie „Pracownia Etnograficzna” im. Witolda Dynowskiego

Centrum Kultury i Biblioteka Publiczna w Gniewie
Pl. Grunwaldzki 16/17
83-140 Gniew
biuro@ckibp.gniew.pl
+48 507 125 558

Gniew 2022

Spis treści

Wstęp ... **4**
Metodologia ... **6**
Co to jest kultura? ... **8**
Charakterystyka miasta i gminy Gniew ... **11**
Centrum Kultury i Biblioteka Publiczna w Gniewie ... **19**
Wydarzenia w CKiBP ... 22
Młodzież ... **32**
Gniew oczami młodych mieszkańców ... 33
Co młodzieży podoba się w Gniewie? ... 33
Czego młodzieży brakuje w Gniewie? ... 35
Gdzie młodzież spędza czas? ... 36
Co młodzież zorganizowałaby w Gniewie? ... 37
Badanie ankietowe wśród młodzieży ... 41
Czas wolny ... 41
Wydarzenia ... 51
Dorośli ... **58**
Badanie ankietowe ... 58
Czas wolny ... 58
Kogo mieszkańcy zaprosiliby do Gniewu? ... 61
W jakim wydarzeniu mieszkańcy chcieliby wziąć udział? ... 66
Czego brakuje w Gniewie? ... 67
Pomysły na działania ... 69
Podsumowanie ... **72**
Rekomendacje ... **74**
Dobre praktyki ... **78**
Bibliografia ... **81**

Wstęp

Oddajemy w Państwa ręce raport podsumowujący diagnozę potrzeb kulturowych mieszkanek i mieszkańców gminy Gniew, który jest częścią projektu „Gniewski Inkubator Kultury" realizowanego przez Centrum Kultury i Bibliotekę Publiczną w Gniewie (CKiBP) w ramach programu Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalne 2022 Narodowego Centrum Kultury. Program Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalne skierowany jest do domów kultury gotowych „prowadzić nowatorskie działania animacyjne projektowane w oparciu o przeprowadzoną wcześniej diagnozę i poddane ewaluacji, a ukierunkowane na bezpośrednią i bliską współpracę z przedstawicielami społeczności lokalnej"[1]. Celem programu jest „poszerzenie dostępu do kultury, stworzenie warunków sprzyjających rozwojowi współpracy, komunikacji, pobudzenie aktywności obywatelskiej w przestrzeni kultury, wykreowanie warunków sprzyjających nowoczesnej edukacji kulturalnej i artystycznej"[2], a także zwiększenie zaangażowania lokalnych ośrodków kultury w życie społeczności lokalnych poprzez odkrywanie i wspieranie oddolnych inicjatyw kulturotwórczych, realizowanych przez mieszkańców"[3]. Integralną częścią programu jest diagnoza lokalna, czyli badanie identyfikujące zasoby, potrzeby i samodzielne inicjatywy mieszkańców miasta i gminy Gniew.

Zarówno samemu programowi, jak i naszej diagnozie przyświecało rozumienie lokalnej instytucji kultury zawarte w słowach profesora Marka Krajewskiego, który określił dom kultury jako miejsce, „w którym urealnia się lokalna wspólnota, gdzie materializują się więzi spajające zbiorowości, gdzie w końcu można rozwijać pasje i talenty, odkrywać siebie"[4], najważniejszymi ogniwami kultury „są bowiem mało widoczne instytucje, wykonujące jednak organiczną pracę, od której efektów zależy to jak jesteśmy w kulturze, jej miejsce w hierarchiach ważności, nasza zdolność do korzystania z niej inaczej, niż tylko czerpiąc satysfakcje estetyczne"[5].

[1] https://www.nck.pl/dotacje-i-stypendia/dotacje/programy-dotacyjne-nck/dom-kultury/aktualnosci/inicjatywy-lokalne-2022-nabor (data dostępu: 13.05.2022)
[2] https://www.nck.pl/dotacje-i-stypendia/dotacje/programy-dotacyjne-nck/dom-kultury (data dostępu: 13.05.2022)
[3] https://www.nck.pl/dotacje-i-stypendia/dotacje/programy-dotacyjne-nck/dom-kultury/o-projekcie (data dostępu: 13.05.2022)
[4] *ibidem*
[5] *ibidem*

Celem raportu jest uchwycenie wielowymiarowości życia kulturalnego w Gniewie, z naciskiem położonym na poznanie potrzeb kulturowych młodych mieszkańców gminy oraz zaangażowanie ich w lokalne działania kulturotwórcze. Raport prezentuje krajobraz kulturalny gminy, pokazuje w jaki sposób mieszkańcy postrzegają jej potencjał kulturotwórczy, a także omawia obszary możliwej działalności kulturalnej, które CKiBP wraz z innymi podmiotami w gminie mogłyby wesprzeć i włączyć w swoje obszary działań.

Metodologia

Raport powstał w oparciu o badania etnograficzne oraz badania ankietowe prowadzone w marcu i kwietniu 2022 roku na terenie miasta Gniew. Badanie miało charakter jakościowy oraz częściowo ilościowy. Jego celem była odpowiedź na podstawowe pytanie o to, jakie są oczekiwania i potrzeby młodzieży oraz jakie działania może zaproponować Centrum Kultury i Biblioteka Publiczna w Gniewie, aby przyciągnąć młodzież do domu kultury. Podstawową grupą docelową w badaniu była więc młodzież uczęszczająca do starszych klas szkół podstawowych w Gniewie (kl. 6-8). Opinie młodzieży zbierałyśmy poprzez warsztaty badawcze z wykorzystaniem metod aktywnych, takich jak praca w grupie, burza mózgów, narzędzia „latające flipcharty", a także metod ankietowych – ankiet online z pytaniami otwartymi i zamkniętymi oraz zbieranie skojarzeń. W ankietach skierowanych do młodzieży wzięło udział 169 osób. Opinie dorosłych mieszkańców zostały zebrane poprzez ankiety z pytaniami otwartymi, wzięły w nich udział 124 osoby. Ankiety były dystrybuowane zarówno w wersji papierowej, jak i online.

Większość pytań w obu ankietach była pytaniami otwartymi, a mieszkańcy mogli wypisać odpowiedź dowolnej długości i nie musieli wybierać z zamkniętej puli odpowiedzi, dlatego w ramach tego raportu nie mamy możliwości podliczenia wyników typowego dla metod ilościowych. Pytania otwarte miały za zadanie raczej wybadać tendencje, niż określić ich skalę i częstotliwość, co jest charakterystyczne dla metod jakościowych skoncentrowanych raczej na pytaniach „co?", „jak?" i „dlaczego?" zamiast „ile?". Pytaniom zamkniętym w jeszcze niezbadanym obszarze tematycznym bez odpowiednio dobranej próby zawsze towarzyszy ryzyko metodologicznego błędu oraz projekcji oczekiwań i uprzedzeń badacza na osoby badane, co wypacza wyniki takich badań. Aby rozpoznać środowisko mieszkańców, w tym przede wszystkim młodzieży, skoncentrowałyśmy się więc na pytaniach otwartych i analizie jakościowej.

W analizie wyników wykorzystałyśmy obserwacje uczestniczące podczas wizyt w szkole, rozpytki wśród mieszkańców, spacery i objazdy badawcze po mieście i gminie Gniew, dokumentację fotograficzną oraz dane zastane z ogólnodostępnych baz statystycznych. Część zadań w ramach badania prowadzona była na żywo, część realizowana była online. Badaniem został objęty cały obszar miasta Gniew, jednak ze

względu na ograniczony czas i różnorodność grup odbiorców i twórców działań kulturalnych, nie wszystkie zagadnienia zostały w tym badaniu poruszone.

Co to jest kultura?

Realizując diagnozę potrzeb i potencjałów kulturalnych mieszkańców należy przede wszystkim sproblematyzować wydawałoby się oczywiste zjawisko, jakim jest **kultura**.

Bardzo często pierwszym skojarzeniem ze słowem „kultura" jest tzw. kultura wysoka lub sztuka (w tym teatr, malarstwo, poezja, muzyka, rzeźba). Z naszego doświadczenia badawczego wynika, że jest to powszechne skojarzenie właściwie we wszystkich grupach, bez względu na wiek, płeć czy pochodzenie społeczne. Skojarzenie kultury niemal wyłącznie z tzw. kulturą wysoką jest powszechne i utwierdzane w toku formalnej edukacji szkolnej, gdzie to te klasyczne przejawy działalności twórczej człowieka są przedstawiane pod hasłem „kultura". Jednak dostęp do tak pojętej kultury nie jest egalitarny, a ogranicza się z reguły do większych miast i jest obwarowany wieloma zależnościami: kapitałem społecznym, kulturowym, ekonomicznym, a także wiekiem odbiorców, miejscem ich zamieszkania oraz mobilnością. W opozycji do kultury wysokiej funkcjonuje pojęcie kultury popularnej, której celem jest przede wszystkim dostarczenie odbiorcom rozrywki przy minimalnej ilości treści. Kultura masowa dostępna i łatwa w odbiorze, nie wymaga prawie żadnych kompetencji. Gdzieś pomiędzy tymi dwoma biegunami powstało w ostatnich latach pojęcie kultury szerokiej. Zaproponował je Marcin Skrzypek, animator kultury z Lublina, pracownik Ośrodka „Brama Grodzka Teatr NN" i określił jako obejmującą *„spektrum aktywności podejmowanych spontanicznie i oddolnie przez mieszkańców"*[6] Nie jest to kultura niezależna, alternatywna, niszowa ani offowa. Kultura szeroka jest bliska, dostępna, włącza, uczy, zachęca do aktywności, rozwija się horyzontalnie oraz nie tworzy podziału na profesjonalistów i odbiorców. Jest odpowiedzią na style życia, pasje i fascynacje zwykłych mieszkańców, mówi o pożytku z nich dla całej społeczności, podkreśla wartość przyglądania się amatorskim próbom, zamiast pójścia do profesjonalnego teatru, muzeum, galerii[7]. To właśnie przejawów takiej kultury szukałyśmy podczas badania w Gniewie.

[6] https://www.nck.pl/szkolenia-i-rozwoj/projekty/kultura-sie-liczy-/blog/poszerzamy-kulture-spotkanie-z-lubelska-kultura-szeroka (data dostępu: 12.05.2022)
[7] *ibidem*

W czasie diagnozy i pisania raportu przyświecała nam tym samym bardziej otwarta, antropologiczna definicja kultury, którą socjolog Tomasz Szlendak określił jako „coś, co robi się razem, kiedy się spotyka innych ludzi" (Szlendak 2011, s. 75). Owa potrzeba wspólnotowości w dużym stopniu tłumaczy popularność imprez plenerowych, szczególnie festynów. Nie jest to dziwne, jeśli przyjmiemy za autorami publikacji „Stan i zróżnicowanie kultury wsi i małych miast w Polsce", że „bywalcami imprez dożynkowych czy obchodów dni miasteczka albo gminy są wszyscy" (Bukraba-Rylska, Burszta, 2011). Takie wydarzenia jak festyn czy święto gminy spełniają więc bardzo ważną rolę integracyjną i wspólnototwórczą. Spotkania, koncerty są często pretekstem do spędzania wspólnie czasu, mają charakter relacjogenny (Murawska, Olko, Sadura 2016). Jednocześnie warto pamiętać, że potrzeba wspólnotowości i integracji jest bardzo ważna w przeżywaniu kultury także w przypadku małych, indywidualnych lub sąsiedzkich przedsięwzięć. Według innego raportu mieszkańcy wsi zapytani o to, co robią w wolnym czasie w większości wymieniali praktyki zbiorowe, takie jak spotkania towarzyskie, spacery czy wspólna jazda samochodem (Walczak, Jewdokimow, Pazderski 2016). Podobne wnioski można wyciągnąć z diagnozy potrzeb młodzieży w Gniewie. Mieszkańcy, w tym zwłaszcza młodzież, cenią czas spędzony wspólnie, chociaż często czują, że okazji do takiego spędzania czasu jest zbyt mało. Nie wszyscy też potrafią i chcą wziąć na siebie organizację różnych spotkań czy inicjatyw. Dlatego tak ważna jest rola liderów i ich wsparcie, co starałyśmy się w raporcie podkreślić. To pojedyncze osoby lub grupa osób, „którym się chce" są siłą napędową każdej społeczności i to oni mają moc przyciągnięcia ludzi i ich zaangażowania. Mimo, że taka forma kultury jest bardzo oddolna i niesformalizowana, niebagatelną rolę w jej wsparciu mogą – i powinny – pełnić lokalne instytucje, w tym instytucje kultury. To właśnie one, „*publiczne instytucje kultury nie tylko dają poczucie przynależności do tej samej 'cywilizacji', ale udostępniając swoje zasoby i infrastrukturę lokalnym inicjatywom nieformalnym, tworzą kościec, na którym wspiera się tkanka lokalnej samoorganizacji*" (Sadura 2016, za: Wieś w Polsce 2017: diagnoza i prognoza). Blisko z tym związana jest inna ważna dla nas idea, którą chcemy podkreślić w tym raporcie, czyli *sprawczość*. To właśnie sprawczość powinny domyślnie przypisywać instytucje kultury swoim odbiorcom i zarazem współtwórcom kultury, czyli mieszkańcom miasta i gminy. Przez sprawczość rozumiemy zdolność jednostki do intencjonalnego oddziaływania na innych, do bycia aktywnym i świadomym sprawcą działania. W tym duchu wierzymy, że każde działanie

realizowane przez instytucję kultury powinno być realizowane *z* mieszkańcami, a nie *dla* mieszkańców.

Charakterystyka miasta i gminy Gniew

Gniew jest miastem położonym w południowo-wschodniej części województwa pomorskiego, w powiecie tczewskim (ryc. 1), będąc siedzibą gminy miejsko-wiejskiej, tworzonej przez 19 sołectw (Brody Pomorskie, Ciepłe, Gogolewo, Jaźwiska, Jeleń, Kolonia Ostrowicka, Kuchnia, Kursztyn, Nicponia, Opalenie, Piaseczno, Pieniążkowo, Polskie Gronowo, Półwieś, Rakowiec, Szprudowo, Tymawa, Widlice, Wielkie Walichnowy). Gniew jest miastem dobrze skomunikowanym z regionem – przez miejscowość przebiega droga krajowa nr 91, łącząca Toruń z Gdańskiem, a w odległości około 30 km – autostrada A1. Gmina oddalona jest o 70 km od Gdańska i o 30 km od Tczewa (który jest siedzibą powiatu) i o 45 km od Grudziądza. Bliskość Trójmiasta pozwala także na dogodne korzystanie z lotniska Gdańsk-Rębiechowo. W gminie nie ma stacji kolejowej, a mieszkańcy dość często skarżą się na niezbyt dobrze rozwiniętą sieć połączeń autobusowych działającą na terenie gminy (jedynie dla uczniów gniewskich szkół został uruchomiony bezpłatny autobus dowożący i odwożący dzieci mieszkające w promieniu kilku kilometrów od miasta).

Gmina Gniew zajmuje powierzchnię 195 km^2 (miasto Gniew – 6 km^2). Najwięcej terenu w gminie przypada na użytki rolne, stanowiące 68% terenu gminy oraz lasy i parki – 21%[8]. Pozostałe grunty to tereny zabudowane i nieużytki.

[8] https://www.gniew.pl/plik,6990,aktualizacja-strategii-rozwoju-gminy-gniew-projekt-do-konsultacji.pdf (data dostępu: 12.05.2022)

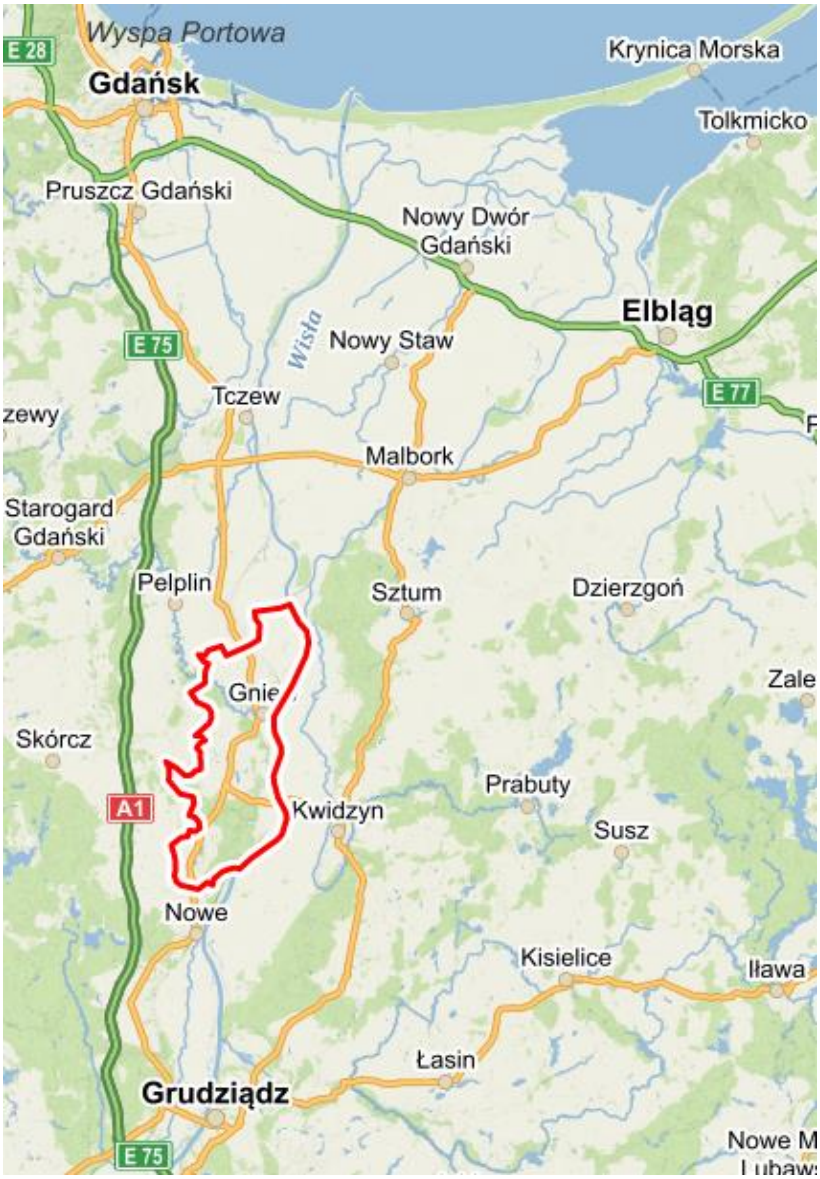

Ryc. 1. Położenie miasta i gminy Gniew na tle regionu (źródło: mapy.cz, data dostępu: 11.05.2022)

Środowisko społeczne

W 2021 roku w mieście mieszkało 6571 gniewian, a w całej gminie 15 228 mieszkańców. Ponad połowę (52%) stanowią kobiety. W latach 2002-2021 liczba mieszkańców miasta zmalała o 5,2%, zmniejszyła się także liczba mieszkańców całej gminy. Gniew ma ujemny współczynnik przyrostu naturalnego wynoszący -10 (w Polsce w 2021 roku wyniósł rekordowe -4,9). 61% mieszkańców gminy Gniew

jest w wieku produkcyjnym, 19% w wieku przedprodukcyjnym, a 20% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Średni wiek mieszkańców to 41 lat[9].

Bezrobocie rejestrowane w gminie Gniew wynosiło w 2020 roku 9% (w Polsce – 6,2%). Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Gniew około 13% osób wyjeżdża do pracy do innych gmin. 8% aktywnych zawodowo mieszkańców pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 52% w przemyśle i budownictwie, a 15% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,4% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości)[10].

Suma wydatków z budżetu gminy Gniew wyniosła w 2020 roku 78,5 mln złotych, co daje 5,1 tysięcy złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to wzrost wydatków o 3,4% w porównaniu do roku 2019. Największa część budżetu gminy Gniew – 28,% została przeznaczona na oświatę i wychowanie. Suma dochodów do budżetu gminy Gniew była większa od wydatków i wyniosła w 2020 roku 86,4 mln złotych, co daje 5,6 tysięcy złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to wzrost dochodów o 12,5% w porównaniu do roku 2019. Poniższy wykres (ryc. 2) przedstawia strukturę wydatków budżetu gminy Gniew według działów klasyfikacji budżetowej. Obszar każdego prostokąta jest proporcjonalny do procentowego udziału odpowiadającego mu działu do całości budżetu. Z wykresu wynika, że wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego oraz kulturę fizyczną i sport wynosiły po 2% (w 2019 roku średnie wydatki samorządów w Polsce na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wynosiły 3,4% budżetów samorządowych[11]).

[9] *ibidem*
[10] https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Gniew (data dostępu: 30.04.2022)
[11] https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5493/2/17/1/kultura_w_2019.pdf (data dostępu: 30.04.2022)

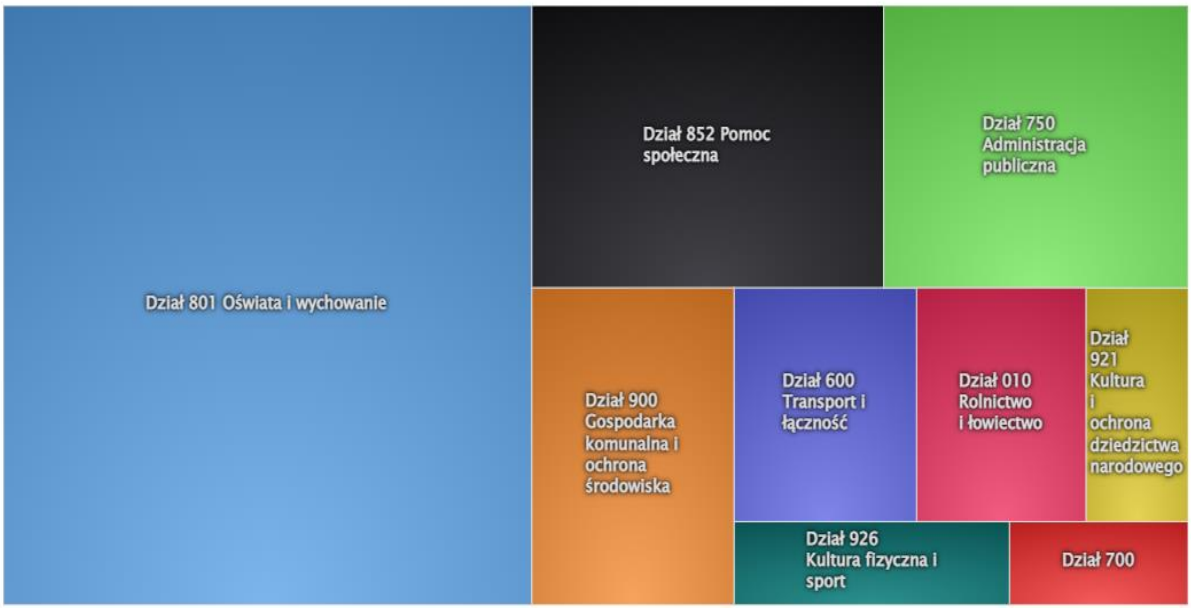

Ryc. 2. Wydatki budżetu w gminie Gniew według klasyfikacji budżetowej
(źródło: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Gniew, data dostępu: 29.04.2022)

W gminie Gniew działa około 40 organizacji pozarządowych oraz 30 grup nieformalnych. Duża część z nich jest instytucjami popularyzującymi i promującymi lokalną historię i folklor, grupami artystycznymi oraz organizacjami o charakterze religijno-pomocowym. Organizacje o profilu historycznym popularyzują wiedzę o regionie, organizując turnieje rycerskie i rekonstrukcje bitew. To tutaj odbywają się jedne z największych w Polsce i w Europie festiwali historycznych[12] (m.in. Vivat Vasa czy Międzynarodowy Turniej Rycerski Króla Jana III) organizowanych wspólnie przez organizacje pozarządowe i instytucje samorządowe. Jednymi z bardziej aktywnych podmiotów działających w gminie są: Uniwersytet Trzeciego Wieku, Klub Seniora „Wesoła Jesień", Centrum Aktywnych Gniew, Centrum Wsparcia Rodzin, Centrum Muzycznie Aktywnych, Stowarzyszenie Piaseczno Folklor Festiwal, Środowiskowy Dom Samopomocy, Dzienny Dom Senior+ oraz 9 Kół Gospodyń Wiejskich[13]. Dzieci i młodzież gromadzą się m.in. w grupach harcerskich.

[12] W czasie rozmów z mieszkańcami często pojawiało się stwierdzenie, że lokalna społeczność „ma już dosyć festiwali historycznych organizowanych w gminie", które raczej przyciągają turystów i mieszkańców regionu niż samych gniewian.
[13] https://www.gniew.pl/503,wykaz-organizacji-pozarzadowych (data dostępu: 30.04.2022)

Środowisko przyrodnicze

Przez gminę Gniew i przez samo miasto przepływa Wierzyca, wpadająca do Wisły na odcinku Doliny Kwidzyńskiej, stanowiącej końcową część Doliny Dolnej Wisły. W samej gminie można znaleźć także pięć jezior, częściowo udostępnionych w celach rekreacyjnych.

Lasy zajmują 21% ogólnej powierzchni gminy. Jest to najwyższa wartość wśród gmin powiatu tczewskiego, ale i tak jest znacznie niższa niż lesistość całego województwa pomorskiego (36%), a nawet całego kraju (31%). Zdecydowana większość lasów położona jest poza granicami miasta Gniew.

W krajobrazie gminy dominują rozległe, pofalowane panoramy rolnicze, stanowiące tereny uznane za obszary Natura 2000, chroniące ptactwo wodne. Na terenie gminy założono trzy rezerwaty przyrody oraz dwa obszary chronionego krajobrazu – Gniewski Obszar Chronionego Krajobrazu oraz Nadwiślański Obszar Chronionego Krajobrazu. Można też spotkać liczne pomniki przyrody. Wszystkie formy ochrony przyrody przedstawia poniższa rycina (ryc. 3).

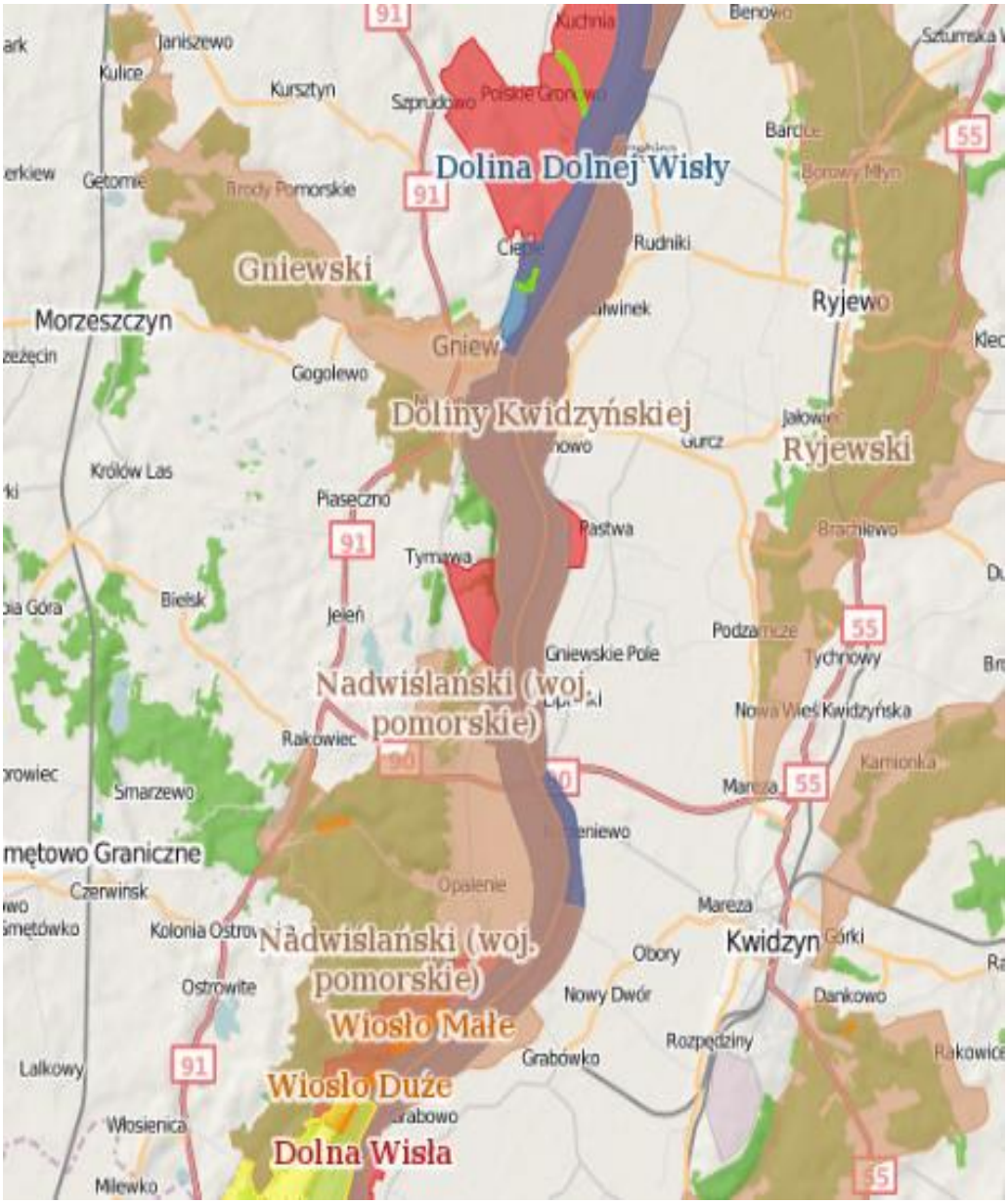

Ryc. 3. Formy ochrony przyrody w gminie Gniew (kolor żółty – parki krajobrazowe, niebieski, czerwony – obszary Natura 2000, pomarańczowy – rezerwaty, brązowy – obszary chronionego krajobrazu) (źródło: https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/?usedesktop=true, data dostępu: 12.05.2022)

Turystyka

Gniew leży na terenie Kociewia, zwartego malowniczego regionu etniczno-kulturowego na Pomorzu Gdańskim. Czynnikiem wyznaczającym granice regionu była odrębność językowa – do dziś część mieszkańców posługuje się lokalną gwarą. Krajobraz Kociewia tworzą liczne pagórki, wzgórza morenowe, duże głazy narzutowe, jeziora i rzeki. Jest to region o bogatych tradycjach i zwyczajach, które w ostatnich latach są aktywnie promowane i popularyzowane wewnątrz i na zewnątrz regionu – poza jednorazowymi wydarzeniami popularyzującymi kulturę kociewską, co 5 lat odbywa się Kongres Kociewski – forum samorządowców i regionalistów[14] oraz ukazuje się kwartalnik – Kociewski Magazyn Regionalny.

Jedną z najbardziej rozpoznawalnych atrakcji gminy jest krzyżacki zamek w Gniewie, leżący na Szlaku Zamków Gotyckich. Obecnie stanowi własność prywatną. W środku, obok ekspozycji muzealnych, znajduje się luksusowy hotel z basenem, restauracją i kręgielnią. Sam zamek jest obiektem wzbudzającym spore emocje wśród mieszkańców. Kontrowersje budzi fakt, że gniewianie (lub osoby nie będące gośćmi obiektu) nie mogą korzystać z hotelowych udogodnień (tj. basenu, kręgielni). Powoduje to rosnące niezadowolenie, szczególnie wśród mieszkańców, którym brakuje w gminie miejsc tego typu. Sami mieszkańcy przyznają też, że zależy im na poszerzeniu rozpoznawalności Gniewu – chcieliby, aby nie tylko zamek był wizytówką miasta i gminy.

Atrakcję stanowią też rynek wraz z układem urbanistycznym wokół oraz malownicza panorama rozciągającą się od zamku do Wisły. W Gniewie powstało unikatowe w skali Polski muzeum – Muzeum Kapsla, będące prywatną inicjatywą lokalnego pasjonata historii. Na obszarze miasta i gminy Gniew znajduje się również pięć parków podworskich o łącznej powierzchni 6 ha (w Gniewie, Cierzpicach, Opaleniu, Rakowcu i Brodach Pomorskich).

W gminie wytyczono kilka szlaków turystycznych. Można je podzielić na trasy piesze, rowerowe i wodne. Do szlaków pieszych należą: Szlak Dolnej Wisły, Szlak Opaleński, Szlak Rzeki Wierzycy, Szlak Lasów Dębińskich, Szlak Ziemi Tczewskiej,

[14] Pozdrowienia z Kociewia. Album starych pocztówek, Starogard Gdański 2010, s. 11

do rowerowych – Szlak Nadwiślański Doliny Dolnej Wisły i Szlak „Grzymisława”, a do wodnych: Szlak „Dolna Wisła” oraz Szlak „Wierzyca”. Wszystkie biegną przez malownicze lasy i łąki, częściowo przebiegając przez wsie i sam Gniew.

Bogactwo kulturowe i przyrodnicze gminy sprawiają, że są to doskonałe tereny do uprawiania i rozwoju różnego rodzaju turystyki. Popularyzacja historii regionu oraz unikalnych kociewskich tradycji dodatkowo jest atutem przyciągającym podróżników zarówno z innych części Polski, jak i świata.

Centrum Kultury i Biblioteka Publiczna w Gniewie

Centrum Kultury i Biblioteka Publiczna w Gniewie (CKiBP) od niedawna funkcjonuje jako odrębna od urzędu gminy jednostka organizacyjna, ze wspólną siedzibą (dom kultury i biblioteka) przy gniewskim rynku. We wcześniejszych latach działalnością kulturalną i promocją regionu zajmował się specjalnie powołany referat w urzędzie, a oddzielną placówką była biblioteka publiczna. Następnie w 2020 roku z referatu wyodrębnił się Gminny Ośrodek Kultury i Biblioteka, a od 2021 roku istnieje placówka znana pod obecną nazwą CKiBP w Gniewie, która jest teraz w gminie główną instytucją związaną z rozwojem kultury oraz powiatową i miejską biblioteką publiczną. Mieszkańcy Gniewu są przyzwyczajeni do funkcjonowania w gminie biblioteki, jednakże instytucja domu kultury nie jest jeszcze silnie zakorzeniona w świadomości lokalnej społeczności.

Ryc. 4. Sale warsztatowe w CKiBP w Gniewie, fot. z archiwum CKiBP w Gniewie

Instytucja kultury mieści się w zabytkowej kamienicy przy gniewskim rynku, naprzeciwko urzędu gminy. W budynku do dyspozycji CKiBP jest dość przestronna Sala Kameralna, w której odbywają się większe wydarzenia organizowane przez dom kultury (np. spotkania autorskie, koncerty, ale też sesje rady gminy), dwie sale warsztatowe (sala plastyczna w podziemiu i sala malarsko-rękodzielnicza na piętrze budynku – ryc. 4), studio nagrań oraz przestrzeń wystawiennicza, w której prezentowana jest stała wystawa poświęcona historii rycerstwa. Na piętrze, w tym samym budynku, znajduje się też biblioteka publiczna wraz z czytelnią.

Na parterze, tuż koło wejścia jest sala ogniska muzycznego. Instytucja sąsiaduje z Centrum Wsparcia Rodzin, z którym dzieli m.in. wewnętrzny, nowoczesny dziedziniec, który również pełni funkcje wspólnie wykorzystywanej przestrzeni.

W CKiBP zatrudnionych na stałe jest 10 pracowników, dyrektor placówki, zastępca dyrektora, pracownicy ds. kultury oraz bibliotekarze i animatorzy. Niektórzy pracownicy pracują też na zmianę w filiach lokalnych bibliotek. Instruktorzy prowadzący w placówce zajęcia są dochodzącymi pracownikami.

CKiBP prowadzi dwie filie biblioteczne – w Opaleniu oraz w Wielkich Walichnowach. Filia w Opaleniu znajduje się w budynku szkolnym i pełni funkcję zarówno biblioteki gminnej, jak i szkolnej. Czynna jest trzy dni w tygodniu, w godzinach 9-17. Filia biblioteczna w Wielkich Walichnowach jest czynna dwa razy w tygodniu, w godzinach 14-17. W tym czasie prowadzone są również warsztaty kulturalne dla dzieci i młodzieży. Główna gniewska biblioteka jest czynna od poniedziałku do piątku w godzinach 9-17.

Ponadto na terenie gminy Gniew działają następujące placówki kulturalne[15]:

- Dom kultury w Opaleniu
- Świetlica wiejska w Gogolewie
- Świetlica wiejska w Jeleniu
- Świetlica wiejska w Polskim Gronowie
- Świetlica wiejska w Kuchni
- Świetlica wiejska w Kolonii Ostrowickiej
- Świetlica wiejska w Rakowcu
- Świetlica wiejska w Szprudowie
- Świetlica wiejska w Tymawie
- Świetlica wiejska w Brodach
- Świetlica wiejska w Wielkich Walichnowach

[15] https://www.gniew.pl/plik,6990,aktualizacja-strategii-rozwoju-gminy-gniew-projekt-do-konsultacji.pdf (data dostępu: 12.05.2022)

Działalność świetlic ma na ogół charakter rekreacyjno-sportowy. Są to też miejsca przeznaczone na spotkania mieszkańców poszczególnych sołectw. W świetlicach organizowane są różne imprezy okolicznościowe, takie jak dzień dziecka, dzień dziadka i babci, zabawy andrzejkowe, czy bale sylwestrowe[16].

Dom kultury prowadzi oficjalne kanały informacyjne w mediach społecznościowych – Gniewska TV (na YouTubie i Facebooku) oraz fanpage CKiBP na Facebooku, informujące o życiu kulturalnym lokalnej społeczności, które z roku na rok cieszą się coraz większym zainteresowaniem, osiągając znaczące zasięgi (ryc. 5).

Ryc. 5. Popularność kanału Gniewska TV (źródło: Podsumowanie działań CKiBP w 2021)

[16] *ibdeim*

Wydarzenia w CKiBP

Działalność prowadzona przez CKiBP wpisuje się w nowoczesne definiowanie pojęcia „kultura”. Oprócz wydarzeń i zajęć stricte kulturalnych, które zwykle kojarzą się z domami kultury (tj. zajęcia plastyczne, organizacja koncertów, spotkań autorskich, promocja lokalnej kultury itp.) prowadzi też szereg zajęć wykraczających poza wąskie rozumienie kultury. Z pewnością można powiedzieć, że dom kultury jest lokalnym podmiotem animującym i stymulującym rozwój działalności kulturalnej w gminie.

Zajęcia cykliczne

CKiBP w Gniewie prowadzi szereg cyklicznych zajęć i warsztatów skierowanych do różnych grup wiekowych – od dzieci i młodzieży, po osoby dorosłe i seniorów (ryc. 6 i 7). W ciągu tygodnia dom kultury regularnie organizuje zajęcia, w czasie których uczestnicy mogą rozwijać swoje pasje i zainteresowania. Są to:

- zajęcia muzyczne (Ognisko Muzyczne – nauka gry na gitarze, trąbce lub fortepianie)
- zajęcia rękodzielnicze (np. nauka wyplatania makamy)
- zajęcia malarskie
- zajęcia taneczne (np. nauka tańca klasycznego lub jazzu)

Ryc. 6. Warsztaty taneczne w CKiBP w Gniewie, fot. z archiwum CKiBP w Gniewie

Jedną z najbardziej zaangażowanych grup są seniorzy, którzy aktywnie działają na terenie gminy i w domu kultury, uczestnicząc w działaniach realizowanych przez CKiBP.

Ryc. 7. Warsztaty rękodzieła w CKiBP w Gniewie, fot. z archiwum CKiBP w Gniewie

Wydarzenia kulturalne

CKiBP, obok stałej oferty cotygodniowych zajęć, organizuje lub współorganizuje szereg różnorodnych imprez kulturalnych, w których uczestniczą lokalni mieszkańcy, jak i goście z całego regionu, czy nawet odległych zakątków Europy. Wśród takich wydarzeń należy wymienić koncerty, spektakle, konkursy, wystawy czy festiwale.

Zaledwie w 2021 roku dom kultury zorganizował 18 dużych imprez (ryc. 8-11):

- Orszakowy Koncert Kolęd z okazji święta Trzech Króli
- 29. Finał WOŚP
- Światowy Dzień Kociewia
- XVIII Tydzień Bibliotek
- Noc Muzeów

- Dzień Dziecka
- Gniewinki
- Vivat Vasa
- Piaseczno Folklor Festiwal
- Urodziny Gniewu
- Noc Bibliotek
- Święto Książki
- Gniewskie Spotkania Kameralne
- Parada z okazji Święta Niepodległości
- Musical Zakochani w Kulturze
- Gniewski Jarmark Bożonarodzeniowy
- Finał projektu #CzytanieJestMega

Ryc. 8. Piaseczno Folklor Festiwal, fot. archiwum CKiBP w Gniewie, fot. z archiwum CKiBP w Gniewie

Ryc. 9. Gniewinki 2021, fot. archiwum CKiBP w Gniewie.

Ryc. 10. Tydzień Bibliotek 2022, fot. archiwum CKiBP w Gniewie.

Ryc. 11. Gniewski Jarmark Bożonarodzeniowy, fot. archiwum CKiBP w Gniewie.

Centrum Kultury i Biblioteka Publiczna w Gniewie w 2021 roku była beneficjentem wielu programów wspierających rozwój kultury i infrastruktury kulturalnej w gminie oraz programów integrujących i wpierających mieszkańców, pozyskując środki z następujących funduszy (ryc. 12, 13):

- z Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu oraz/lub Narodowego Centrum Kultury:
    - 135 tysięcy złotych przeznaczonych na remont i doposażenie świetlicy wiejskiej w Kuchni w ramach projektu „Świetlica wiejska ostoją lokalnej kultury",
    - 53 tysiące złotych przeznaczonych na organizację XX Festiwalu Historycznego Vivat Vasa,
    - 50 400 złotych przeznaczonych na organizację spotkań literackich z polskimi pisarzami oraz działania wspierające czytelnictwo,
    - 31 tysięcy złotych przeznaczonych na organizację warsztatów wokalnych, teatralnych i tanecznych dla mieszkańców miasta i gminy

Gniew (w ramach projektu między innymi powstał pierwszy gniewski musical oraz wyjazd do Teatru Muzycznego w Gdyni),

- 28 tysięcy złotych przeznaczonych na organizację warsztatów wakacyjnych dla dzieci i młodzieży oraz imprezy Piaseczno Folklor Festiwal 2021 (program EtnoPolska),
- 7 678 złotych przeznaczonych na zakup książek do bibliotek,

- z Muzeum Historii Polski – 48 tysięcy złotych przeznaczonych na realizację zadania „Misja Zamek – nowy wymiar historii", łączącego nowe technologie z tradycyjnymi formami animacji historycznej,
- z Instytutu Książki – dofinasowanie zakupu sprzętu multimedialnego do placówki CKiBP.

Ryc. 12. Impreza Vivat Vasa 2021, fot. archiwum CKiBP w Gniewie.

Ryc. 13. CKiBP jako współorganizator XX edycji Vivat Vasa (źródło: Podsumowanie działań CKiBP w 2021)

W poniższym opracowaniu nie sposób opisać wszystkich działań podejmowanych w 2021 roku przez CKiBP. Skupimy się na przedstawieniu kilku wybranych projektów.

Działaniami promującymi lokalną historię i dziedzictwo były m.in. mobilne gry terenowe (gra „Vivat Gniew!" oraz „Jak ocalić świat?"). W ramach promocji regionu powstały też podcasty z Kasztelanem Zamku. W wakacje CKiBP współorganizowało (wraz z Gminą Gniew i Chorągwią Husarską Marszałka Województwa Pomorskiego) XX edycję historycznego Festiwalu Vivat Vasa – jednego z największych tego typu festiwali w Europie, którego wydarzeniem kulminacyjnym było widowisko historyczno-batalistyczne „BITWA POD GNIEWEM 1626".

W czasie sezonu letniego instytucja zorganizowała także „Wakacje z kociewskim folklorem". Był to cykl warsztatów i wydarzeń kulturalnych o tematyce kociewskiej:

- Warsztaty tańca kociewskiego – nauka choreografii dawnych tańców kociewskich
- Warsztaty „Sztuka Kociewia" – malowanie na porcelanie
- Warsztaty krawieckie – szycie prostych elementów strojów kociewskich (kamizelki dla chłopców, fartuszki dla dziewczynek)

- Warsztaty wokalne – nauka Hymnu Kociewskiego i frantówek kociewskich
- Warsztaty fotograficzne – ukierunkowane na uchwycenie piękna regionu
- Warsztaty plastyczne – malowanie na drewnie symboli kociewskich
- Wyjazd do Muzeum Ziemi Kociewskiej w Starogardzie Gdańskim
- Warsztaty rękodzieła z motywami regionu Kociewia – filcowanie na sucho, na formach styropianowych
- Kociewskie Smaki – wspólne przygotowanie znanych kociewskich przysmaków
- Kociewskie farbowanie – tworzenie elementów stroju z motywami kociewskimi

Wydarzeniem promującym tradycje kociewskie był Piaseczno Folklor Festiwal, którego głównym założeniem było utrwalenie wiedzy o folklorze kociewskim. Realizowano także projekt „Misja Zamek – nowy wymiar historii", którego celem było stworzenie przestrzeni do spotkań i wspomnień o wielkiej odbudowie Zamku w Gniewie.

Na koniec roku przypadła premiera pierwszego gniewskiego musicalu, do którego zostali zaangażowani profesjonalni instruktorzy.

Ponadto CKiBP w Gniewie w ubiegłym roku prowadziło intensywne działania promujące czytelnictwo w gminie i w całym powiacie tczewskim. W ciągu całego 2021 roku zorganizowało mnóstwo akcji zachęcających mieszkańców do sięgania po książki. W ramach akcji „Zaczytani w Gniewie" na profilu facebookowym odbywały się comiesięczne, ogólnodostępne konkursy czytelnicze dla mieszkańców. W marcu 2021 roku zostało zainicjowane powstanie „Zaczytanych Kącików" w świetlicach wiejskich gminy. Instytucja prowadziła też działania mające na celu rozwój zainteresowań literackich wśród mieszkańców, a zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży. Rezultatem kampanii było m.in. podniesienie kompetencji czytelniczych wśród mieszkańców powiatu tczewskiego, utworzenie Dziecięcego Kółka Literackiego i Młodzieżowego Klubu Książki. Powyższe działania miały znaczący wpływ na pozytywny wizerunek placówki oraz podniosły jej znaczenie jako instytucji kultury. Podczas Nocy Bibliotek CKiBP zorganizowała wspólnie z uczniami gminnych szkół (głównie Szkoła Podstawowa nr 2 w Gniewie oraz Szkoła Podstawowa w Piasecznie) spotkanie z twórczością Stanisława Lema, by uczcić setną rocznicę jego urodzin i przypadający w 2021 r. Rok Lema. W październiku odbyło się Święto Książki,

pod hasłem #Czytaniejestmega, na które zostali zaproszeni przedstawicieli bibliotek z powiatu tczewskiego.

Ponadto placówka współpracuje z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, organizując konkursy na dofinansowanie działań. W 2021 roku CKiBP przyznało 86 grantów na łączną kwotę 70 tysięcy złotych. Dokładne wskazówki dla NGO, w jaki sposób ubiegać się o dotacje, wskazane są na stronie internetowej instytucji (świadczy to o dużym zaangażowaniu w lokalne życie kulturalne i chęć współpracy z innymi podmiotami w gminie). CKiBP wraz z placówkami oświaty (przedszkolami i szkołami) organizuje warsztaty, spotkania i konkursy (ryc. 14).

Ryc. 14. Współpraca z przedszkolami i szkołami (źródło: https://www.facebook.com/CKiBP.Gniew, data dostępu: 17.05.2022)

Przy gniewskim domu kultury działa kilka grup nieformalnych – Ko Ko Teatr, Gniewska Orkiestra Dęta i Zespół Błękitna Wstęga. Koko Teatr jest grupą zrzeszającą aktorów i szczudlarzy, założoną w 2017 roku i udzielającą się podczas jarmarków, festynów, a także większych gminnych uroczystości. Gniewska Orkiestra Dęta została założona w 1987 roku i „od lat wolontarystycznie uświetnia wydarzenia kościelne, patriotyczne i kulturalne oraz odgrywa ważną rolę w propagowaniu kultury muzycznej wśród społeczności lokalnej”[17]. Zespół Błękitna Wstęga propaguje ludową kulturę Kociewia

[17] https://ckibp.gniew.pl/przy-ckibp/gniewska-orkiestra-deta (data dostępu: 12.05.2022)

i gwarę kociewską, mając na swoim koncie ma wiele osiągnięć, między innymi podczas Przeglądu Kociewskich Zespołów Folklorystycznych ku czci Władczyni Kociewia w Piasecznie.

Nie sposób w krótkim raporcie wymienić wszystkich wydarzeń, koncertów, spotkań, wernisaży, wystaw itp. organizowanych przez CKiBP w Gniewie. Przeglądając fanpage domu kultury na Facebooku można odnieść słuszne wrażenie, że w ciągu roku w tej instytucji organizowane są dziesiątki wydarzeń o różnej skali, tematyce, skierowanych do zróżnicowanych grup odbiorców.

Ryc. 15. Podsumowanie działalności CKiBP w Gniewie w 2021 roku (źródło: Podsumowanie działań CKiBP w 2021)

Powyższa grafika (ryc. 15), będąca podsumowaniem działań podejmowanych przez CKiBP w Gniewie, jest dowodem dużej aktywności instytucji. Różnorodność i mnogość organizowanych wydarzeń dowodzi, że CKiBP jest prężnie działającym domem kultury, w którym pracuje zaangażowana w swoje działania kadra.

Młodzież

Zgodnie z życzeniem Centrum Kultury i Biblioteki Publicznej w Gniewie priorytetowym obszarem tegorocznej diagnozy w ramach programu Dom Kultury+ była analiza sytuacji młodzieży w gminie. CKiBP zależało, aby dowiedzieć się w jaki sposób przyciągnąć młodych ludzi do domu kultury.

Podczas badań starałyśmy się dotrzeć do jak największej grupy młodzieży (stąd wykorzystałyśmy dwie metody badawcze, jakimi były grupowe warsztaty i ankiety, ryc. 16). W trakcie badań próbowałyśmy także przyjrzeć się ogólnemu stopniowi zaangażowania dorosłych mieszkańców w inicjatywy społeczne na terenie ich gminy, ponieważ to on jest jednym z czynników kształtujących postawę młodych ludzi oraz współtworzy kontekst dla aktywności młodzieży na terenie gminy.

Ryc. 16. Warsztaty z gniewską młodzieżą, fot. Justyna Szymańska

Gniew oczami młodych mieszkańców

W czasie warsztatów badawczych zapytałyśmy młodych mieszkańców o to, jak postrzegają swoją miejscowość (ryc. 17). W odpowiedzi uzyskałyśmy wiele pozytywnych opinii – część z nich była dość „oklepana" i związana z głównymi gniewskimi zabytkami, takimi jak zamek czy rynek, lecz niektóre odpowiedzi nie były oczywiste i jasno wskazywały, które miejsca w mieście są ważne dla młodzieży, i które lubią (czy to ze względu na walory krajobrazowe, czy ze względu na to, że są to ich miejsca spotkań). Pojawiły się również opinie negatywne, takie jak nuda, peryferyjność, obecność pijanych osób w przestrzeni publicznej czy brud.

Ryc. 17. Chmura skojarzeń uczniów gniewskich szkół podstawowych z Gniewem.

Co młodzieży podoba się w Gniewie?

Wśród mniej oczywistych walorów Gniewu pojawiły się między innymi: skate park, Wierzyca, gondola, placyk Nivea, konkretne nazwy restauracji. Ich wybór, który częściowo pokrywa się z miejscami, które młodzież wymieniła jako te, w których spędza czas, wskazuje również na to, że miejsca które dobrze się kojarzą to miejsca towarzyskich spotkań, których w Gniewie nie ma tak wiele, szczególnie dla młodzieży (ryc. 18). Zalety Gniewu pokazują pośrednio także miejsca, w których spędza się czas i jednocześnie wskazują na to, że są to najczęściej miejsca plenerowe, dobre

na spotkania podczas letnich miesięcy, lecz nie przez cały rok. Prowadzi to do wniosku, że takiego całorocznego miejsca spotkań dla młodych brakuje w Gniewie.

Ryc. 18. Rzeczy, które podobają się młodzieży w Gniewie

Czego młodzieży brakuje w Gniewie?

Młodzi mieszkańcy Gniewu wskazywali także czego brakuje im w mieście (ryc. 19). Odpowiedzi były bardzo zróżnicowane jednak najczęściej pojawiającą się informacją był brak odpowiednich (zadaszonych) miejsc do spotkań ze znajomymi. Młodzież wymieniała także konkretne miejsca związane z rozrywką i sportem, których nie ma w Gniewie (basen, strzelnica, park linowy, gokarty) oraz konkretne wydarzenia, których brakuje – np. turnieju gier komputerowych czy koncertów muzycznych. Pojawiały się również bardzo konkretne potrzeby, takie jak sklep z mangami czy psia/kocia kawiarnia.

Ryc. 19. Rzeczy, których młodzieży brakuje w Gniewie

Analizując potrzeby lokalnej młodzieży można stwierdzić, że dotyczą zarówno infrastruktury miejskiej, jak i organizacji w gminie różnych wydarzeń. Oczywiście dom kultury nie jest w stanie przeprowadzić remontu ulic, wybudować miejsca spotkań czy zrewitalizować parku. Jednakże urealniające te potrzeby, można przełożyć je na konkretne zadania, których CKiBP może się podjąć, jednocześnie pośrednio na nie odpowiadając. Przykładowo, młodym mieszkańcom brakuje kociej/psiej kawiarni – pośrednim rozwiązaniem może być organizacja spotkania z osobą pracującą ze zwierzętami (trenerem, weterynarzem) lub wycieczka do schroniska. Młodzieży brakuje też kina – kina jako miejsca spotkań oraz kina jako miejsca, w którym można pooglądać filmy i zjeść popcorn. Alternatywą do braku takiej placówki może być częstsze organizowanie w sezonie ciepłym kin plenerowych lub w ciągu całego roku „tematycznych nocek filmowych" Młodym mieszkańcom brakuje w gminie strzelnicy – działaniem, które pośrednio odpowiada na tę potrzebę może być organizacja wycieczki na strzelnicę lub gra w paintballa.

Gdzie młodzież spędza czas?

Poprosiłyśmy też, aby młodzież wskazała konkretne miejsca w mieście, w których lubi spędzać czas (ryc. 20). Znaczna część odpowiedzi jest związana z otwartymi i ogólnodostępnymi miejscami w przestrzeni publicznej (rynek, konkretne ulice, miejsca nad Wisłą i nad Wierzycą). Niektóre są wskazania są bardzo konkretne – placyk Nivea, gimplac pod szkołą, CK Pizza czy Leby-Arkady), ale pojawiają się też bardzo ogólnikowe wskazania takie jak łąki, pola i lasy. Dobrze jest znać ulubione miejsca, w których spotyka się młodzież – CKiBP może te informacje wykorzystać przy organizowaniu wydarzeń skierowanych dla młodych mieszkańców. Jest spora szansa, że organizacja imprezy/wydarzenia w miejscu, z którym młodzież jest „oswojona" pozytywnie wpłynie na frekwencję.

Ryc. 20. Miejsca, w których młodzież spędza czas

Co młodzież zorganizowałaby w Gniewie?

Zapytałyśmy uczniów o ich pomysły na działania w Gniewie, gdyby mieli do dyspozycji 3000 zł. Jest to uśredniona kwota, którą można otrzymać w ramach konkursu w programie Dom Kultury+, przy okazji tego pytania informowaliśmy również młodzież o planowanym konkursie i możliwości złożenia w nim wniosku.

Młodzież wykazała się kreatywnością w odpowiedzi na to pytanie – padło wiele ciekawych i inspirujących propozycji. Wszystkie koncepcje można podzielić na trzy kategorie: pomysły związane z infrastrukturą miejską, z organizacją wydarzeń oraz działania charytatywne/pomocowe. Najtrudniejszymi i najmniej realnymi do realizacji pomysłami są te wymieniane w pierwszej kategorii. Jednakże i przy nich można się zastanowić z jakiej potrzeby wynikają i w jaki sposób CKiBP w Gniewie może je zaspokoić.

Pomysły młodzieży

- **infrastrukturalne**
  - **McDonald’s**
  - **KFC**
  - **galeria handlowa**
  - **publiczne boisko do siatkówki**
  - **sklep z rzeczami do paznokci**
  - **ławki nad Wisłą**
  - **siatki na boisku szkolnym**
  - **kino i kręgle**
  - **basen i spa**
  - **klub dla dzieci**
  - **psia/kocia kawiarnia**
  - **park trampolin**
  - **foodtruck**

Chociaż realizacja pomysłów ingerujących w infrastrukturę miasta są wyzwaniem które leży poza kompetencjami instytucji kultury, to wskazują one na potrzeby, które można spróbować zaadresować w inny sposób. Pragnienie posiadania w mieście McDonald'sa lub KFC może być potrzebą dostępu do popularnego fast foodu, ale również do miejsca, gdzie można spokojnie usiąść, umówić się ze znajomymi i spędzić czas pod dachem, poza bezpośrednim nadzorem dorosłych. Podobnie psia lub kocia kawiarnia może świadczyć o tym, że młodzi ludzie, którzy z jakiegoś powodu nie mogą posiadać własnego zwierzaka, pragną mieć z nimi kontakt choćby w postaci popularnych ostatnio zwierzęcych kawiarni. Na takie potrzeby i zainteresowania może odpowiedzieć dom kultury, np. organizując wydarzenia z udziałem domowych zwierząt lub wycieczki do okolicznych schronisk lub hodowli.

- **wydarzenia**
  - **koncerty następujących wykonawców:**

> **Jumpcity, Trawsascotto, Kizo, Sobel, Bedoes, Edzio, Team X, Ekipa Friza, Eric Nana, Oliwka Brazil, Young Leosia, Dawid Podsiadło, Kinny Zimmer, Maryla Rodowicz, Malik Montana, Kwiat Jabłoni**

  - **spotkanie z kimś sławnym (np. Robertem Makłowiczem)**
  - **turniej komputerowy (CS, FIFA, LOL, Fortnite)**
  - **festyn**
  - **Dzień Waty Cukrowej**
  - **wyścigi starych samochodów**
  - **dzień dziecka dla młodzieży (14+)**
  - **kino samochodowe**
  - **kurs samoobrony**
  - **koncert grania na gitarze**
  - **koncert życzeń**
  - **seans filmowy**
  - **rajd quadów, skuterów i crossów**
  - **upiększenie miasta**[18]

W przypadku pomysłów na wydarzenia odpowiedź domu kultury może być bardziej bezpośrednia, ponieważ podlegają one bezpośrednio jego kompetencjom. Warto organizować pierwsze wydarzenia z danej tematyki pytać młodzież, jak widziałaby ich kontynuację, czy widziałaby przestrzeń do ich ulepszenia, tak aby młodzi ludzie czuli się zaangażowani w ich realizację na każdym etapie.

[18] Jednym z przykładów na upiększanie miasta może być oddolna inicjatywa mieszkańców polegająca na owijaniu kolorową włóczką słupków w przestrzeni miasta. Więcej informacji: https://www.whitemad.pl/warszawa-uliczne-slupki-przystroili-wloczka-pierwsze-sa-na-pradze/ (data dostępu: 11.05.2022)

- **charytatywne/pomocowe/wolontariat**
    - **koncert charytatywny dla schronisk dla zwierząt i chorych osób**
    - **pomoc biednym**
    - **pomoc dla bezdomnych zwierząt**
    - **sprzątanie w parku**

Odpowiedzi podane przez młodzież odnoszące się działań charytatywnych czy pomocowych częściowo pokrywają się z tym, co młodzi ludzie rozpoznają jako słabe strony swojego miasta, np. pomysł na sprzątanie w parku odpowiada zarzutom, że w Gniewie bywa brudno, z kolei pomoc bezdomnym zwierzętom wpisuje się w zainteresowanie kwestiami związanymi ze zwierzętami. Pomysły dotyczące pomocy osobom biednym i chorym mogą sugerować z kolei przestrzeń dla zorganizowanego wolontariatu młodzieżowego, w tym np. zaangażowania młodzieży w organizację charytatywnego koncertu.

Badanie ankietowe wśród młodzieży

W internetowym badaniu ankietowym wzięło udział 169 respondentów – uczniów gniewskich szkół podstawowych, w większości uczęszczających do klas 6-8. 38% respondentów stanowili chłopcy, a 53% dziewczyny. Większość pytań w ankiecie była pytaniami otwartymi, młodzież mogła wypisać dowolną ilość odpowiedzi lub nie odpowiedzieć na dane pytanie, dlatego nie ma możliwości stworzenia precyzyjnych wykresów obrazujących bezwzględne liczby. Pytania otwarte miały za zadanie raczej wybadać tendencje, niż określić ich częstotliwość, co w przypadku pytań zamkniętych zawsze jest obarczone ryzykiem błędu, zwłaszcza jeśli poruszamy się po nierozpoznanym jeszcze gruncie. Podjęłyśmy jednak próbę podsumowania zebranych odpowiedzi w poszczególne kategorie i przedstawienia je w miarę możliwości w formie ilościowej.

Czas wolny

Młodzi ludzie spędzają większość swojego czasu w kontakcie z grupą rówieśników, znajomych i przyjaciół. Z perspektywy osoby dorosłej może nie być to takie oczywiste, ponieważ część tych kontaktów jest utrzymywana na odległość - najczęściej za pomocą mediów społecznościowych i komunikatorów. Dorośli często interpretują to jako czas bezproduktywny, „siedzenie w telefonie”. Tymczasem utrzymywanie znajomości przy pomocy smartfonów jest dla współczesnej młodzieży naturalnym przedłużeniem realnych kontaktów, która często po lekcjach nie ma możliwości spotkać się na żywo ze względu na zajęcia dodatkowe, odległość miejsca zamieszkania, brak lub ograniczeń transportu publicznego itp.

Na żywo czy online, poczucie bycia częścią grupy i kontakt z przyjaciółmi są dla młodzieży bardzo ważne, te aspekty powinny być więc w centrum uwagi przy organizacji wydarzeń czy inicjatyw młodzieżowych.

Czas wolny po szkole

Co czwarty uczeń biorący udział w ankiecie deklaruje, że spędza swój czas w tygodniu po szkole z przyjaciółmi i znajomymi. Ten czas spędzany w grupie ma najczęściej formę realnych spotkań na żywo, na wspólnych spacerach i rozmowach, jednak młodzież pozostaje również w kontakcie z rówieśnikami poprzez media społecznościowe i rozmowy na czatach, co starsi często postrzegają zbiorczo jako „siedzenie w telefonie". Jednak taka forma również jest sposobem pozostawania w kontakcie z przyjaciółmi, podtrzymywania znajomości, dzielenia się doświadczeniami, emocjami i bycia częścią grupy, zwłaszcza jeśli różne obowiązki nie pozwalają młodzieży na codzienne spotykanie się po szkole na żywo. Dodatkowo wśród ankietowanych 13 osób stwierdziło, że „wychodzi na dwór", co może oznaczać zarówno spędzanie czasu w grupie znajomych, jak i samotne spacery, jednak rozmowy z młodzieżą pokazują, że czas poza domem spędzają głównie w grupie rówieśników. Zarówno z ankiety, jak i z rozmów z uczniami wynika, że czas spędzany wspólnie w grupie znajomych jest dla nich bardzo ważny i stanowi podstawową formę spędzania wolnego czasu. W przypadku pogłębienia tego pytania w dłuższych rozmowach z młodzieżą z dużym prawdopodobieństwem ten odsetek byłby jeszcze wyższy, gdyż ankietowanym zdarza się omijać najbardziej oczywiste odpowiedzi, szukając takich, które są ich zdaniem bardziej oryginalne lub odzwierciedlające ich szczególne zainteresowania i hobby, omijając te najbardziej codzienne i „zwykłe". Przy projektowaniu wydarzeń i działań skierowanych do młodzieży nie należy więc zapominać o tym istotnym społecznym aspekcie.

Uczniowie ostatnich klas szkoły podstawowej oraz szkół średnich są także w istotnym stopniu obciążeni obowiązkami szkolnymi, odrabianiem prac domowych i samodzielną nauką do egzaminów i sprawdzianów. Obowiązki szkolne i pozaszkolne oraz długie godziny spędzane w szkole i próby pogodzenia ich z potrzebą kontaktów z rówieśnikami powodują też, że młodzież jest po lekcjach po prostu zmęczona. Podczas gdy 12% ankietowanych odpowiedziało, że po szkole w ciągu tygodnia uczy się lub odrabia prace domowe, to aż 22% po powrocie do domu śpi lub odpoczywa.

Wśród rozrywek ważne miejsce zajmują gry, zwłaszcza komputerowe, zarówno indywidualne, jak i zespołowe. Granie w gry komputerowe w tygodniu po szkole deklaruje 22% młodzieży, podczas gdy na uprawianie sportu wskazało 8 osób

(chodzenie na SKS, siłownię, granie w piłkę nożną, siatkówkę, badminton, wyczynowa jazda na hulajnodze, jazda konna), a granie na instrumentach (zwłaszcza na gitarze) – 3 osoby. Czytanie książek, zarówno tradycyjnych, jak i ebooków lub treści zamieszczanych na stronach internetowych (np. takich jak portal Wattpad) jako sposób spędzania wolnego czasu po dniu szkolnym zadeklarowało 10 osób, z kolei 6 osób spędza wolny czas na słuchaniu muzyki.

Młodzieży, która wzięła udział w ankiecie, po lekcjach w ciągu tygodnia spotyka się ze znajomymi i przyjaciółmi na żywo lub wychodzi na dwór (co również często implikuje spotkania towarzyskie)

"Odrabiam lekcje, śpię i spotykam się z znajomymi"

"Chodzę na dwór ze znajomymi"

"Siatkówka, spędzanie czasu ze znajomymi"

"Gram w gry, czytam książki historyczne lub z serii Five Nights At Freddy's, rysuję, rozmawiam ze znajomymi i uczę się rzeczy szkolnych lub nie :) "

"Śpię, tańczę, piszę z ludźmi, odrabiam lekcje"

"Odpoczywam i siedzę na social mediach"

śpi lub odpoczywa

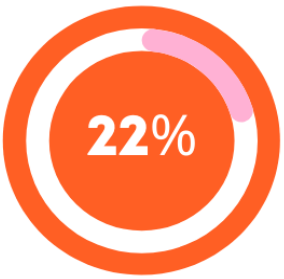

gra w gry komputerowe

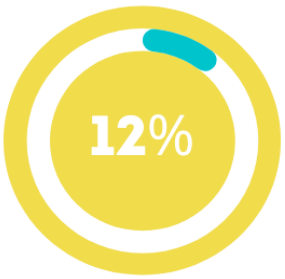

uczy się

Czas wolny w weekend

W sobotę i niedzielę młodzież ma więcej czasu wolnego, zarówno na spotkania ze znajomymi, jak i odpoczynek – czy to w formie odsypiania po tygodniu wypełnionym lekcjami, czy graniem w gry komputerowe i inne – oraz rozwijanie swoich zainteresowań, w tym uprawianie sportu, czytania i słuchania muzyki. Weekend to czas, kiedy w większości przypadków rodzice lub jedno z nich również mają wolne w pracy, zdarza się więc, że czas w sobotę i niedzielę jest zaplanowany dla całej rodziny, a młodzież nie ma całkowitej dowolności w wyborze sposobu spędzania swojego wolnego dnia. Sposoby spędzania czasu w weekend są bardziej zróżnicowane, mniej jest więc odpowiedzi, które mają zdecydowaną przewagę nad innymi.

Na pierwszy plan wysuwają się jednak, podobnie jak w tygodniu, spotkania ze znajomymi i wychodzenie na dwór. Zestawiając te odpowiedzi z tymi, które mówią o braku w mieście miejsca spotkań dostosowanego dla młodzieży, wyłania się potrzeba stworzenia lub udostępnienia takiego miejsca lub przynajmniej stworzenia młodzieży możliwości swobodnych towarzyskich spotkań, w czasie których będą mogli z jednej strony spotkać się z rówieśnikami, z drugiej nie będą się one kojarzyły z obowiązkowymi lub pozalekcyjnymi zajęciami.

Młodzieży, która wzięła udział w ankiecie, w weekend spotyka się ze znajomymi i przyjaciółmi na żywo lub wychodzi na dwór (co również często implikuje spotkania towarzyskie)

"Spotykam się ze znajomymi, jadę gdzieś z rodzicami"

"Jeżdżę konno, czasem gram na gitarze i śpiewam, oglądam coś, gram, ogólnie robię prawie to samo, co w tygodniu spędzam czas z końmi także w inny sposób, słucham muzyki"

"Nieraz zdarzy się, że odpocznę, np. wypoczynkiem, rysuję, aktywnie udzielam się w historyczno-politycznych społecznościach, czytam książki (kryminały, historyczne, biografie i przygodowe), wychodzę na spacer"

"Śpię, tańczę, piszę z ludźmi, pomagam mamie w obowiązkach domowych"

"Chodzę na zbiorki harcerskie, wychodzę ze znajomymi"

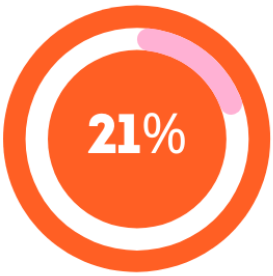

gra w gry komputerowe

śpi lub odpoczywa

rozwija swoje zainteresowania (sport, słuchanie muzyki, gra na instrumencie, czytanie książek)

Czas wolny w wakacje

W czasie wakacji dzieci i młodzież mają najwięcej czasu wolnego, ale jednocześnie chcą go wykorzystać inaczej, niż w ciągu roku szkolnego. Także zajęcia dodatkowe często są zawieszane na czas wakacji. W czasie letniej przerwy młodzież bardziej wyczekuje nadrobienia zaległości towarzyskich, wyjazdów, wycieczek (także bliskich), ciekawej rozrywki, niż zajęć merytorycznych. Przede wszystkim zaś spędza czas na zewnątrz, na dworze, w przyrodzie, np. nad jeziorem, nad morzem. Wakacje to przede wszystkim czas, który w większym stopniu niż w pozostałej części roku można spędzić z przyjaciółmi, również w formie tak zwanych „nocek", czyli nocowaniu w domu znajomych, spędzając wieczory na graniu, oglądaniu filmów lub po prostu rozmawianiu.

Chociaż część młodzieży wyjeżdża w czasie wakacji z rodzicami lub na obozy i kolonie, to jednak dużą część czasu spędza w mieście. Oprócz atrakcji skierowanych do turystów, takich jak rekonstrukcja Vivat Vasa, w Gniewie nie ma dużo propozycji atrakcyjnego spędzania czasu dla nastolatków. Popularność zajęć w czasie ferii czy półkolonii w okresie wakacji pokazuje, że taka oferta jest bardzo poszukiwana zarówno przez rodziców, jak i samą młodzież. W czasie wakacji najlepiej sprawdzają się zajęcia, które nie kojarzą się ze szkolnymi lekcjami i są czymś innym, niż te zazwyczaj oferowane przez podmioty prywatne, a także zajęcia plenerowe, poza czterema ścianami.

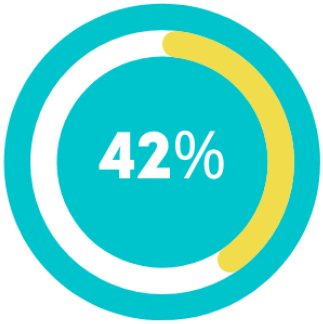

Młodzieży, która wzięła udział w ankiecie, w czasie wakacji spotyka się ze znajomymi i przyjaciółmi na żywo lub wychodzi na dwór

"Wychodzę z przyjaciółmi na dwór, jeżdżę na rowerze, chodzę z rodziną nad jezioro"

"Gram w gry lub gram w piłkę albo wyjdę na dwór"

"Chodzę z kolegami po mieście"

"Chodzę do przyjaciół na noc "

"Jeżdżę na rowerze, spotykam się z znajomymi, wychodzę na spacery, rysuję, robię paznokcie, gram w badmintona"

"Jadę w góry na wycieczki i spędzam czas z przyjaciółmi "

"Cały czas w sumie na dworzu, jeżdżę na jezioro"

wyjeżdża na wakacje

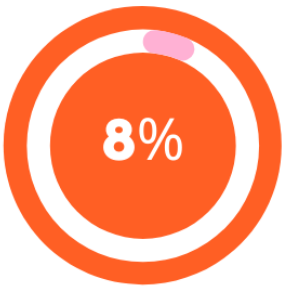

gra w gry komputerowe

Spędzanie czasu w gronie rówieśników

Jak już padło parokrotnie w niniejszym raporcie, spędzanie czasu wśród rówieśników oraz poczucie bycia częścią grupy jest dla młodzieży bardzo ważne. Jako aktywności, które najbardziej lubią, gdy są w grupie, ankietowana młodzież wymieniała głównie spacery i spotkania na mieście. Miejscami do spotkań w zależności od pogody jest plener, w tym miejsca które zostały wymienione przez młodzież w części warsztatowej (patrz str. 22), a także gniewskie lokale gastronomiczne, takie jak CK Pizza czy Piekielny Ruszt. Aby spotykać się w takich miejscach trzeba jednak mieć pieniądze, z czym u nastolatków bywa różnie. Stąd również popularność tzw. „nocek", czyli nocowania u znajomych. Takie „nocki" są pewnego rodzaju kompromisem, kiedy można spędzić więcej czasu z przyjaciółką lub przyjacielem bez towarzystwa dorosłych, będąc jednak wciąż pod opieką rodziców. Oprócz „nocek" młodzież spędza również czas w swoich domach w ciągu dnia, grając wspólnie w różne gry online lub analogowe. Takie odpowiedzi sugerują, że pomysł organizacji „nocek tematycznych" może być dobrze przyjęty przez młodzież, o ile ich temat będzie ciekawy oraz zostanie zapewniony pewien stopień swobody, możliwości decydowania przez samą młodzież, co w ich trakcie chcą robić i jak spędzać czas.

JAK LUBISZ SPĘDZAĆ WOLNY CZAS ZE ZNAJOMYMI?

1

Spacery, chodzenie po mieście

"Lubię wyjść na miasto, zjeść coś, pogadać itp."

"Idziemy do CK, rozmawiamy"

2

Nocki

"Wyjść na dwór, na noc się umówić i ogólnie spędzić dobrze czas"

"Nocki , chodzenie gdzieś"

3

Wspólne granie, słuchanie muzyki

"Rozmawiając, grając wspólnie w różne gry, wychodząc na spacery"

"Wspólna gra w gry online, wspólne słuchanie muzyki i rozmawianie na jej temat"

Wydarzenia

Uczniowie biorący udział w ankiecie zostali zapytani o swoje zainteresowania i chęć udziału w wydarzeniach organizowanych przez dom kultury. Poznanie hobby i zagadnień, którymi obecnie pasjonują się młodzi mieszkańcy Gniewu ułatwi domowi kultury opracowywanie i organizowanie imprez, które w jak największym stopniu wyjdą naprzeciw ich oczekiwaniom. Pewna personalizacja tematów wydarzeń pod oczekiwania i gusta młodych ludzi mogłaby się przełożyć na większą frekwencję w czasie wydarzeń organizowanych przez instytucję.

Kogo zaprosił(a)byś do Gniewu?

W ankiecie uczniowie zostali zapytani o sławne osoby mieszkające w Polsce, które obserwują w mediach społecznościowych, podziwiają, są dla nich interesujące, i z którymi chętnie spotkaliby się w Gniewie. Wśród wskazań zdecydowanie dominowały osoby popularne w social mediach, szczególnie na platformach takich jak YouTube, Instagram czy TikTok. Były to najczęściej młode, niewiele starsze od samych uczniów, influencerki/influencerzy lub osoby związane z kulturą rapu/hip-hopu. Pojawiali się także znani sportowcy – przeważnie piłkarze lub zawodnicy sztuk walki (głównie MMA). Dziewczyny częściej niż chłopcy wskazywali, że chciałyby zaprosić influencerki, natomiast w odpowiedziach chłopców częściej występowali sportowcy oraz raperzy. Uczniowie najczęściej wskazywali następujące osoby:

Influencerki i influencerzy

Lexy Chaplin, Fagata, Boxdel, Friz (Ekipa Friza), Wersow, Mizerka Equine

Przedstawiciele rapu/hip-hopu

Bedoes, Edzio, Żabson, Mata, Young Leosia, White 2115, Sentino, Kinny Zimmer, Oliwka Brazil

Sportowcy

Marcin Najman, Michał Pazdan, Mariusz Pudzianowski, Robert Lewandowski

Piosenkarze

Maryla Rodowicz, Sanah, Kwiat Jabłoni, Zenek Martyniuk, Dawid Podsiadło, Taco Hemingway, Dawid Kwiatkowski

Inni

Magda Gessler, Kuba Wojewódzki, Endur (kanał na YouTube poświęcony rowerom)

Gry komputerowe vs. planszowe

Jednym z częstszych sposobów spędzania wolnego czasu przez młodzież jest granie w różne gry, zarówno komputerowe, jak i analogowe. Dlatego podążając za ogólnymi trendami uczniowie zostali zapytani o ich doświadczenia związane z grami w gry komputerowe i planszowe. Zdecydowana większość młodzieży gra w gry (89% ankietowanych), jedynie 11% uczniów odpowiedziało, że nie interesuje ich taka forma rozrywki. Wśród wskazywanych tytułów gier zdecydowanie więcej było gier komputerowych niż planszowych.

Poniżej prezentujemy listę gier najczęściej wskazywanych w obu kategoriach:

GRY KOMPUTEROWE

- **Budowanie/symulacja świata**
  - **The Sims**
  - **Minecraft**
- **Edukacyjne**
  - **Roblox**
- **„Strzelanki”**
  - **Valorant**
  - **Counter-Strike: Global Offensive (CS GO)**
  - **Tom Clancy's Rainbow Six Siege**
- **Sportowe**
  - **FIFA**
- **Akcji**
  - **Grand Theft Auto 5 (GTA)**
- **Drużynowe**
  - **League of Legends (LOL)**
  - **Fortnite**
  - **Dead by Daylight**

GRY PLANSZOWE

- **Strategiczne**
  - **Monopoly**
  - **Farmer**
- **Logiczne**
  - **Scrabble**
  - **Rummikub**
  - **Szachy/warcaby**
- **Towarzyskie**
  - **5 sekund**

    - **Dobble**
    - **Uno**
- **Inne**
    - **Chińczyk**
    - **Karty**

Wśród gier komputerowych najczęściej pojawiały się tzw. „strzelanki” oraz gry sportowe. Wśród gier planszowych uczniowie wskazywali popularne gry towarzyskie, logiczne i strategiczne, często będące grami wieloosobowymi (Monopol, 5 sekund, Dobble, Uno).

Uczniowie zostali także zapytani, czy wzięliby udział w turnieju gier komputerowych lub planszowych w Gniewie (ryc. 21, 22). Co ciekawe, pomimo tego, że dużo młodzieży na co dzień gra w różnego rodzaju gry komputerowe, tylko nieco ponad 33% pytanych odpowiedziało, że przyszłoby na taki turniej. 42% z nich odpowiedziało, że nie wzięłoby udziału w turnieju gdyby został zorganizowany w ich miejscowości. Pozostali respondenci (25%) byli niezdecydowani. Osoby zainteresowane udziałem w turnieju gier komputerowych najchętniej na takim wydarzeniu zagrałyby w Minecrafta, Valoranta, CS GO, FIFA, Fortnite i LOL-a.

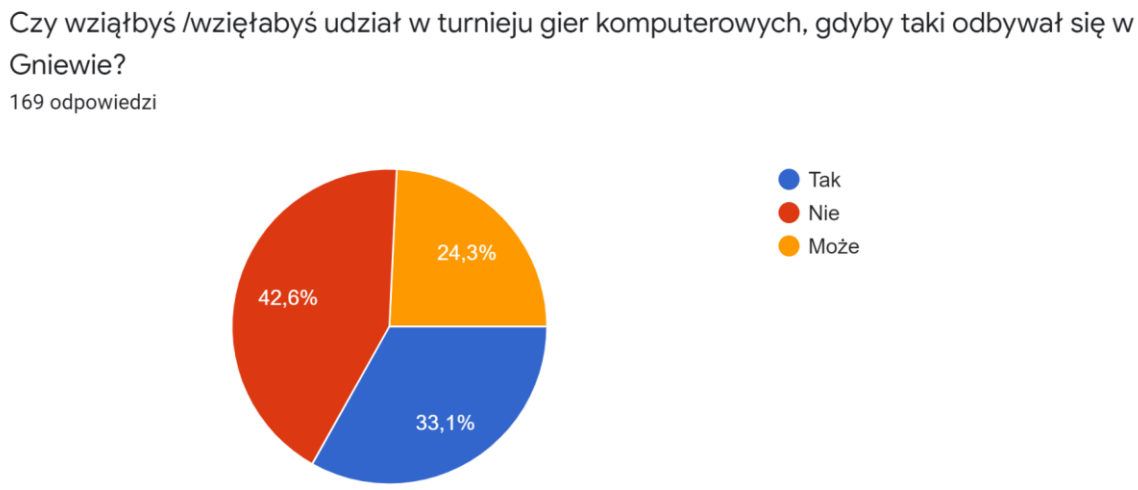

Ryc. 21. Wykres kołowy z odpowiedziami na pytanie „Czy wziąłbyś/wzięłabyś udział w turnieju gier komputerowych, gdyby taki odbywał się w Gniewie?”

Możliwe jednak, że młodzi ludzie mimo wszystko przyszliby na wydarzenie, w czasie którego mogliby grać drużynowo w ulubioną grę, **niekoniecznie w formule turnieju**,

traktując to jako formę wspólnego spędzania czasu. Jednym z pomysłów, który padł w ankiecie był konkurs na najładniejszy dom w popularnej grze The Sims lub Minecraft. W obu tych grach gracze budują swoje światy, mniej lub bardziej realne, które są polem dla kreatywności młodych ludzi i wokół których tworzą się całe społeczności[19].

Na podstawie odpowiedzi respondentów można zauważyć, że jeszcze mniejszym zainteresowaniem cieszyłby się turniej gier planszowych. Jedynie co piąty ankietowany wziąłby udział w turnieju planszówek. 56% młodzieży nie jest chętna do wzięcia udziału w takiej imprezie. Pozostali respondenci (24%) byli niezdecydowani. Osoby, które byłyby zainteresowane udziałem w takim turnieju najczęściej wskazywały gry takie jak: Chińczyk, Farmer, Monopoly, Uno, 5 sekund oraz szachy i warcaby.

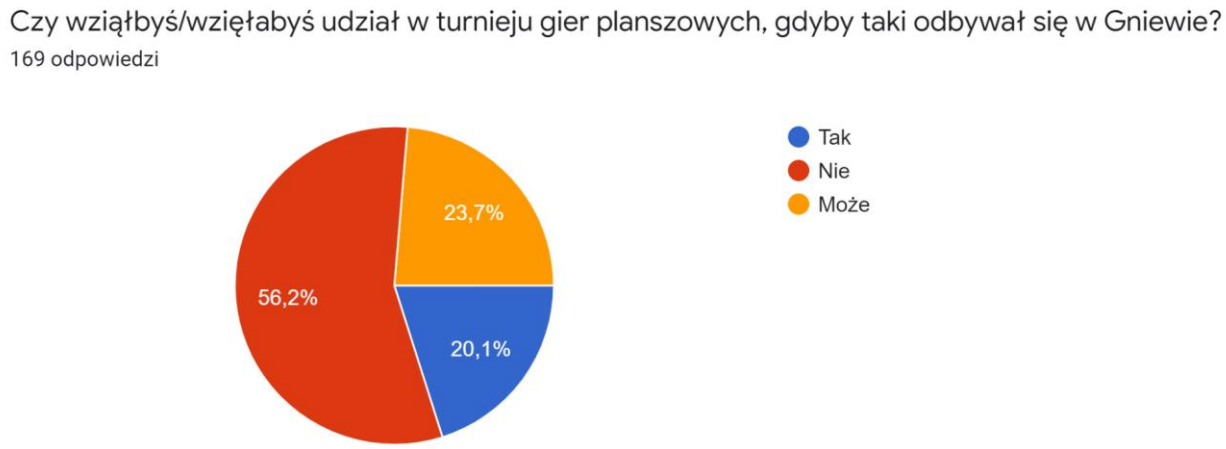

Ryc. 22. Wykres kołowy z odpowiedziami na pytanie „Czy wziąłbyś/wzięłabyś udział w turnieju gier planszowych, gdyby taki odbywał się w Gniewie?”

„Noc tematyczna”

Trzecią imprezą, obok turniejów gier planszowych i komputerowych, o którą została zapytana gniewska młodzież była tzw. „noc tematyczna” (ryc. 23). Taka propozycja cieszyła się **znacznie większym zainteresowaniem** niż dwie pozostałe formy aktywizacji lokalnej młodzieży zaproponowane przez Centrum Kultury i Bibliotekę

[19] Prace fanów gry w The Sims można zobaczyć np. tu: https://www.ea.com/pl-pl/news/10-awesome-fan-made-houses (data dostępu: 13.05.2022)

Publiczną. Prawie dwie trzecie respondentów (63%) chciałaby wziąć udział w takim spotkaniu. 18% uczniów odniosła się negatywnie do pomysłu, a 19% nie ma zdania. Najczęściej wskazywanym przez młodych mieszkańców motywem „nocy tematycznej" były horrory lub fantastyka (np. świat Marvela lub Harry'ego Pottera). Pojawiały się też pomysły związane ze światem anime, a także najnowszymi serialami dla młodzieży z Netflixa (np. Euforia, Stranger Things), jednak te trendy zmieniają się bardzo szybko i trzeba śledzić je na bieżąco.

Ryc. 23. Wykres kołowy z odpowiedziami na pytanie „Czy wziąłbyś/wzięłabyś udział w takim wydarzeniu jak "noc tematyczna", np. filmowa, horrorów, fantastyki lub inna?"

Analiza wyników uczniowskich odpowiedzi pokazuje, że wbrew powszechnie panującym przekonaniom – **więcej młodych ludzi byłaby potencjalnie zainteresowana udziałem w wydarzeniu „nocki tematycznej" niż w turnieju e-sportowym czy planszówkowym**.

Media społecznościowe

Bardzo istotną częścią życia młodych ludzi są media społecznościowe – obserwowanie swoich idoli oraz udostępnianie w internecie fragmentów swojego życia. Aby przyciągnąć młodych i nowych odbiorców do CKiBP powinno się podążać za trendami panującymi wśród młodych ludzi. Jednym z takich sposobów może być zorganizowanie spotkania z osobami, które są dla nich ważne w social mediach – z influencerkami, influencerami, sportowcami czy muzykami.

Nie zawsze jednak takie spotkania na żywo z celebrytami są możliwe. Warto pomyśleć

także nad wydarzeniami, które byłby tematycznie powiązane z postacią znanej osoby, która jest idolem młodzieży, nawet jeśli nie jesteśmy w stanie jej zaprosić do siebie. Mogłyby to być takie wydarzenia jak np. quiz wiedzy o danej osobie, konkurs związany z tą postacią lub jej działalnością (np. literacki, rysunkowy, fotograficzny), dzień tematyczny, impreza przebierana itp.

Dorośli

Badanie ankietowe

W ankiecie skierowanej do dorosłych mieszkańców Gniewu wzięły udział 124 osoby, które odpowiedziały na 6 pytań otwartych. Zdecydowaną większość stanowiły kobiety (79%), mężczyźni to 21% ankietowanych. Najwięcej badanych (50%) było osobami na emeryturze lub rencie, 39% pracowało zawodowo, po 4% przypada na osoby na urlopie macierzyńskim/wychowawczym i uczniów/studentów, 3% ankietowanych to osoby bezrobotne (ryc. 24).

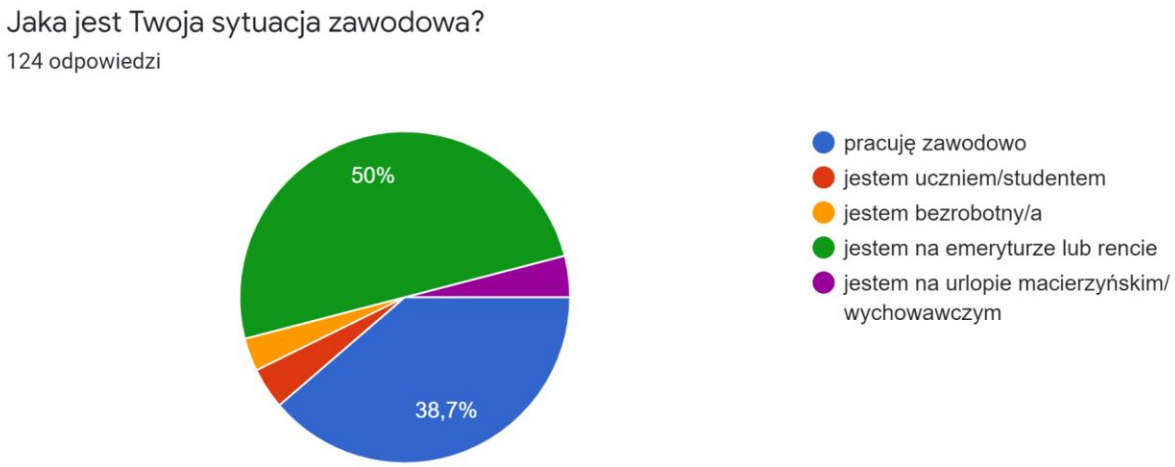

Ryc. 24. Wykres kołowy obrazujący sytuację zawodową ankietowanych osób.

Czas wolny

Ilość i sposób spędzania wolnego czasu wśród dorosłych mieszkańców Gniewu różni się przede wszystkim w zależności od sytuacji zawodowej, przede wszystkim tego czy dana osoba pracuje, jest na emeryturze lub jest na urlopie wychowawczym. Są to trzy różne sytuacje życiowe, które determinują ilość wolnego czasu oraz możliwości i ograniczenia w sposobach jego spędzania. Sposób spędzania wolnego czasu wśród osób pracujących różni się także w zależności od tego czy w rodzinie są dzieci w wieku szkolnym.

→ Atrakcje dla całej rodziny

Dla osób z dziećmi w wieku szkolnym spędzanie czasu wolnego najczęściej ma wymiar rodzinny, szukają one okazji do wspólnego spędzenia czasu i znalezienia czegoś, co będzie odpowiadało wszystkim członkom rodziny, jednak priorytetem często jest zadowolenie dzieci. Z tego powodu takie osoby często wybierają w czasie wolnym wycieczki do różnych atrakcji: do sal i na place zabaw, na basen, do parków linowych, na lodowisko. Oferta dla takich osób powinna być ofertą dla całej rodziny, różnych grup wiekowych.

→ Prace w ogrodzie i działkowanie

Osoby bezdzietne i posiadające dorosłe już dzieci spędzają czas podobnie, najczęściej oddając się swoim zainteresowaniom, odpoczynkowi lub spotkaniom towarzyskim. Popularne są prace w ogrodzie i na działce, co łączy tę grupę z zainteresowaniami seniorów. Takie pasje warto wykorzystać, niekoniecznie w oczywisty sposób.

Można spróbować zainaugurować powstanie ogrodu społecznościowego, ale można także zacząć od zorganizowania spotkania działkowców i miłośników ogrodów, tworząc forum wymiany wiedzy i dobrych praktyk dbania o różne rodzaje zieleni. Taka wymiana wiedzy może mieć formę wykładów, spotkań z doświadczonymi ogrodnikami, serii artykułów pisanych przez same zainteresowane osoby lub inne wyłonione w czasie burzy mózgów na pierwszym spotkaniu. Jedną z opcji jest także organizacja wystawy współczesnych i archiwalnych fotografii ogródków działkowych z terenu miasta, co pomoże zebrać grupę zainteresowanych osób[20].

→ Wycieczki dalekie i bliskie

Mieszkańcy Gniewu lubią również spędzać czas na wycieczkach, zarówno tych dalszych, jak i bliskich. Można pomyśleć o organizacji takich wycieczek inspirując się trendem mikrowypraw lub wycieczek krajoznawczych, które przeżywają teraz swój

[20] Przykładem takiej inicjatywy jest wystawa zorganizowana przez Wolskie Centrum Kultury: https://wck-wola.pl/projekt/mikro_wystawa-dzialkowicze-czy-dzialkowcy-rodzinne-ogrody-dzialkowe-kolo-ii/ (data dostępu: 13.05.2022)

renesans[21]. Można także pozostać przy wydarzeniach stacjonarnych organizując np. spotkania z przewodnikami, podróżnikami i lokalnymi pasjonatami odkrywania okolicy.

→ Sport

Wielu mieszkańców Gniewu lubi spędzać czas aktywnie, biegając, jeżdżąc na rowerze, spacerując, chodząc na siłownię, uprawiając nordic walking czy grając w piłkę nożną. Takie potencjał można wykorzystać zarówno proponując mieszkańcom różne sportowe aktywności, jak i organizując spotkania ze specjalistami dotyczące zdrowia, odpowiedniej techniki uprawiania różnych sportów

→ Książki, filmy i seriale

W tej kategorii mieści się szeroko pojęte korzystanie z kultury popularnej i dostępne niemal dla każdego. Zarówno zainteresowania książkowe, jak i filmowe można wykorzystać organizując pokazy filmów czy wieczory tematyczne związane z popularną książką lub serią wydawniczą. Zarówno w przypadku filmów, seriali, jak i książek, dużą popularnością cieszą się thrillery, kryminały czy tematyka detektywistyczna. Sposobem na połączenie popularyzacji czytelnictwa, zainteresowań mieszkańców oraz popularności formy, jaką są podcasty, może być stworzenie własnego podcastu o książkach lub aktualnych dziełach popkultury[22].

→ Gry komputerowe

Wbrew pozorom nie tylko młodzież lubi grać w gry komputerowe. Jest to zainteresowanie także wielu osób dorosłych. Najczęściej mają oni zarówno zasoby, jak i możliwości oddawania się swojej pasji i nie potrzebują w tym obszarze wsparcia, jednak warto dokładniej przyjrzeć się ich sytuacji. Możliwe, że to dorosłym spodobałby się pomysł organizacji turnieju e-sportowego w domu kultury.

[21] O idei mikrowypraw można więcej przeczytać tutaj: https://przekraczajacgranice.pl/2020/04/23/mikrowyprawy-20-pomyslow/ (data dostępu: 13.05.2022), a o projekcie Giganci krajoznawstwa, rekonstruującym trasy dawnych wypraw po Polsce, na stronie Towarzystwa Krajoznawczego "Krajobraz": https://krajobraz.org/giganci-krajoznawstwa-rekonstrukcje/ (data dostępu: 13.05.2022).

[22] Przykład podcastu promującego reportaże z perspektywy antropologicznej to Antropologiczne Szepty, dostępne między innymi na Spotify i Soundcloudzie: https://soundcloud.com/pracownia-etnograficzna/sets/antropologiczne-szepty (data dostępu: 13.05.2022)

→ Spotkania ze znajomymi

Dla wielu osób spotkania towarzyskie, zwłaszcza po okresie pandemii, są niezwykle ważne. Wszelkie inicjatywy, które dają możliwość poznania się, spędzenia czasu w grupie są bardzo cenne dla lokalnej społeczności. Warto pomyśleć o wydarzeniach, które będą jednocześnie integracyjne oraz pokażą mieszkańcom potencjał drzemiący w ich najbliższym otoczeniu. Wszelkiego rodzaju wycieczki, targi, festyny, giełdy talentów nie tylko cementują więzi społeczne, ale także budują wizerunek instytucji kultury jako otwartej i wrażliwej na głos mieszkańców.

→ Równoległe wydarzenia dla rodziców i dzieci

Oprócz wydarzeń rodzinnych, wiele osób wychowujących małe dzieci, zwłaszcza młode matki, odczuwają niedostosowanie oferty kulturalnej do ich specyficznych potrzeb. Ich udział w inicjatywach kulturalnych skierowanych do dorosłych zależy często od tego, czy będą miały z kim zostawić dziecko. Organizacja równoległych wydarzeń dla młodych rodziców (np. sportowych, spotkań autorskich, warsztatów) i dla ich dzieci (warsztaty manualne, muzyczne i inne) może być pomysłem na wypełnienie luki w ofercie kulturalnej miasta.

Seniorzy

Zainteresowania seniorów nie różnią się znacząco od zainteresowań ogólnej grupy osób dorosłych, jednak mają oni zdecydowanie więcej czasu, aby realizować swoje pasje. W Gniewie aktywizacją seniorów z powodzeniem zajmuje się Uniwersytet Trzeciego Wieku (UTW), który stwarza osobom na emeryturze różnorodne możliwości rozwijania swoich zainteresowań. Warto współpracować z UTW pod względem zaangażowania seniorów np. w działania międzypokoleniowe, których obecnie w Gniewie brakuje.

Kogo mieszkańcy zaprosiliby do Gniewu?

Różnorodność osób, które gniewianie zaprosiliby do swojego miasta, jest bardzo duża. Na liście znajdują się głównie osoby znane z telewizji i show biznesu, od piosenkarzy, aktorów, dziennikarzy, po kabarety i osoby związane z polityką.

Piosenkarze/ki i zespoły muzyczne

Grzegorz Turnau
Patrycja Markowska
Irena Santor
Sławek Uniatowski
Urszula
Paweł Gołecki
Michał Bajor
Alicja Majewska
Natalia Kukulska
Don Wasyl
Alicja Węgorzewska
Artur Gadowski/zespół IRA
Andrzej Piaseczny
Sobel
Eleni
Aleksandra Nawrot
Edyta Geppert
Golec uOrkiestra
soliści operowi lub operetkowi
uczestnicy The Voice Senior

Cleo
O.S.T.R.
Szczyl
Agnieszka Chylińska
sanah
Natalia Schroeder
Kasia Nosowska
Taco
Playboys
Zenek Martyniuk
Enej
Kamil Bednarek
Kwiat Jabłoni
Dawid Podsiadło
Edyta Górniak
Skaldowie
Natasza Urbańska
Natalia Szroeder
Teresa Werner
Maryla Rodowicz
Jan Borysewicz

Kabarety

Kabaret Młodych Panów
Lotek
Abelard Giza
Kabaret Hrabi
Kabaret Neo-Nówka
Artur Andrus
Kabaret Moralnego Niepokoju
Marcin Daniec
Kabaret Koń Polski
Kabaret Nowaki

Aktorzy/ki

Kerem Bursin
Katarzyna Skrzynecka
Tomasz Ciachorowski
Robert Gonera
Maciej Musiał
Janusz Gajos

Dziennikarze/ki, prezenterzy/ki

Filip Chajzer
Piotr “Izak” Skowyrski
Dorota Wellman
Martyna Wojciechowska
Marcin Prokop
Katarzyna Dowbor
Robert Janowski

Sportowcy

Bogdan Wenta
Wojciech Osiecki
Robert Lewandowski

Pisarze/ki

Szczepan Twardoch
Katarzyna Bonda
Siergiej Łazariew

Politycy

Andrzej Duda
Bronisław Komorowski
Janusz Palikot
Mateusz Morawiecki
Donald Tusk
Wołodymyr Zelenski

Osobowości telewizyjne

Jan Kliment
Magda Gessler
Karol Okrasa

Inni

Lula (włóczki i rękodzieło)
Tomasz Deuer (cukiernik)

Od zawsze marzy mi się rozmowa z Dorotą Wellman, prezenterką telewizyjną i radiową, mega pozytywnie nastawiona do życia, babka z poczuciem humoru i dystansem do siebie. Oj tak, zdecydowanie Ona ❤

Myślę, że postawiłbym na koncert w plenerze jakiegoś fajnego muzyka. Może nie od razu sanah, ale na przykład Natalia Szroeder.

W jakim wydarzeniu mieszkańcy chcieliby wziąć udział?

Wśród wydarzeń, które marzą się mieszkańcom Gniewu zdecydowanie przeważają wydarzenia jednorazowe i duże imprezy artystyczne, takie jak koncerty, występy kabaretów, w tym stand-uperów, imprezy sportowe i festyny. Oprócz koncertów muzyki pop zainteresowaniem cieszą się również propozycje koncertów muzyki kameralnej, występy chóru i chóru gospel. Gniewianie chętnie przyszliby również na spektakle teatralne, operowe i operetkowe. Pojawiły się także takie odpowiedzi jak organizacja turniejów e-sportowych i wspólne oglądanie e-sportowych Mistrzostw Świata, co ponownie świadczy o tym, że gry komputerowe i e-sport nie są tylko domeną młodzieży.

Ponadto padały również pomysły na:

Wydarzenia cykliczne

- **Festiwal Kryminałów**
- **Klub Czytelniczy**
- **Gminny Konkurs Piosenki dla Dorosłych**
- **spotkanie z historykami oraz podróżnikami**
- **spotkania z poezją**
- **spotkania ze znanymi ludźmi**
- **zawody wędkarskie**
- **pokaz mody**

Imprezy i wydarzenia związane z Gniewem

- **konkursy fotograficzne o Gniewie**
- **quizy i konkursy o Gniewie**
- **wycieczki po Gniewie**
- **opowieści o starym Gniewie**
- **gry miejskie**

Wydarzenia dla seniorów

- **Targi Seniora (podobne wydarzenie było organizowane w Sopocie)**
- **Senioriada**
- **wspomnienia seniorów**

Warsztaty

- **warsztaty dla dzieci i rodziców**
- **warsztaty ceramiczne**
- **warsztaty kulinarne**
- **warsztaty kulinarno-cukiernicze**
- **warsztaty wokalne dla dorosłych**
- **zajęcia taneczne**

Na pewno w koncercie plenerowym. Festyny i jarmarki są super, te w ostatnich latach naprawdę dobrze były zorganizowane i miały wiele atrakcji. Gry miejskie były ekstra! Konkursy różnego rodzaju, szczególnie fotograficzne. To byłoby ciekawe.

Czego brakuje w Gniewie?

Mieszkańcy zostali zapytani czego (jakich atrakcji, obiektów, miejsc, osób itp.) brakuje w Gniewie. Odpowiedzi pomiędzy grupami wiekowymi i zawodowymi nie były bardzo zróżnicowane. Można je podzielić na zagadnienia związane z zagospodarowaniem przestrzeni oraz wydarzenia i inicjatywy.

W kontekście zagospodarowania terenu najczęściej pojawiały się odpowiedzi związane z brakiem parkingów, nowoczesnych placów zabaw, kina, uporządkowanego parku i ławek, ścieżek rowerowych i pieszych, dużej sali widowiskowej lub zagospodarowania brzegów Wisły i Wierzycy (np. stworzenie deptaka, kąpieliska z ratownikiem, a zimą lodowiska). Często pojawiała się

odpowiedź, że w gminie brakuje „czystości". Oczywiście dom kultury nie jest w stanie zaspokoić infrastrukturalnych potrzeb mieszkańców. Jednak może organizować lub współorganizować wydarzenia, które zaspokoją potrzebę za nimi stojącą. Przykładowo, ankietowani często wskazują, że brakuje im kina. Najlepszym sposobem może być kontynuacja organizowania kina samochodowego lub plenerowego w sezonie wiosenno-letnim.

Znaczna część ankietowanych widzi potrzebę organizacji kawiarenki, która byłaby sezonowym lub całorocznym miejscem kulturalnych spotkań (np. z muzyką na żywo). Osoby na urlopie macierzyńskim lub wychowawczym dodają, że brakuje „jakiejś fajnej atrakcji dla dzieci, miejsca gdzie dzieci mogłyby się bawić np. z animatorką, a mamusie wypić kawkę". Dodatkowo mieszkańcom brakuje „życia na rynku". Może warto się zastanowić, czy w gminie lub w samym Gniewie jest miejsce (istniejąca już kawiarnia?), które można zaadaptować na sezonowe, kulturalne miejsce spotkań. Może w kawiarni, muzeum przy rynku lub w innym ogólnodostępnym lokalu udałoby się wygospodarować więcej przestrzeni na podejmowanie inicjatyw kulturalnych oraz stworzenie miejsca przyjaznego integracji międzypokoleniowej. Nie musi być to miejsce prowadzone przez CKiBP – może być to istniejąca już, prywatna placówka, której przekazuje się tylko impuls do organizacji działań kulturowych[23]. Sami mieszkańcy proponują, aby na rynek był przestrzenią wspólną, oswojoną, która tętni życiem – z „wystawami plenerowymi, zacienionymi miejscami do odpoczynku i relaksu".

Mieszkańcy czują niedosyt koncertów gospelowych, dancingów dla seniorów oraz wydarzeń, które będą dedykowane konkretnie osobom aktywnym zawodowo. O ile organizacja wydarzeń czy warsztatów skierowanych do grupy osób pracujących zawodowo wymagałoby dodatkowych badań ich preferencji, o tyle organizacja dancingu, potańcówki dla seniorów w sezonie letnim nie powinna stanowić większego problemu. Jednym z ulubionych miejsc gniewskich seniorów jest park miejski – mógłby on być doskonałym miejscem do zorganizowania takiej zabawy.

[23] Więcej dobrych praktyk związanych z kawiarniami – https://www.nck.pl/badania/raporty/raport-kawiarnie-kultury (data dostępu: 13.05.2022)

Pomysły na działania

Ankietowani zostali zapytani o to, co zorganizowaliby w gminie mając do dyspozycji budżet w przedziale 3-5 tysięcy złotych. Poznając ich pomysły można poznać tendencje panujące wśród mieszkańców – dowiedzieć się, jakich atrakcji/wydarzeń/obiektów im brakuje oraz w organizację jakich działań chcieliby się potencjalnie zaangażować.

Wśród osób na emeryturze bądź rencie najwięcej wskazań dotyczyło poprawy zagospodarowania parku miejskiego (dodania ławek) oraz utrzymywania w nim większej czystości, tak aby mógł pełnić funkcję centralnego miejsca spotkań „pod chmurką". Starsi mieszkańcy kładą też nacisk na ogólną integrację gniewskich seniorów i integrację międzypokoleniową, która mogłaby się odbywać we wspomnianym już parku miejskim (np. w formie festynu). Często padały także odpowiedzi związane z udostępnieniem basenu na zamku w Gniewie.

Gniewscy seniorzy w podanym budżecie najczęściej i najchętniej zorganizowaliby:

- **występy kabaretów**
- **rodzinne zawody sportowe**
- **występ zespołu muzycznego, koncerty kameralne, międzypokoleniowe spotkania z muzyką**
- **przegląd filmów**
- **gminny bal seniora**
- **kursy tańca, kursy gotowania i pieczenia**
- **spotkanie autorskie**
- **wyjazdy do teatru, kina**
- **regularne spotkania na gry planszowe (np. bingo)**

Osoby pracujące także stawiały nacisk na organizację wydarzeń integrujących mieszkańców gminy, jednakże poruszali temat integracji z osobami niepełnosprawnymi i dziećmi.

Sposobem na poprawę sąsiedzkich stosunków oraz lepsze poznanie się społeczności lokalnej może być organizacja:

- **warsztatów rękodzielniczych lub „stolarskich/majsterkowicza, żeby móc naprawić kontakt i zrobić samej meble z palet" oraz kulinarnych, ceramicznych, florystycznych, kurs szycia na maszynie – może być to doskonała okazja do międzypokoleniowej wymiany wiedzy – zapaleni majsterkowicze, florystki czy kucharze mogą przekazać swoją wiedzę młodszemu pokoleniu**
- **koncertów (np. muzyki kameralnej, gospel, Starego Dobrego Małżeństwa, klasycznej)**
- **turniejów gier komputerowych (np. FIFA 22, CS GO)**
- **zajęć tanecznych dla dorosłych**
- **wycieczki po gminie z atrakcjami - zorganizowanie gry terenowej**
- **kina samochodowego**
- **festynu sportowego (dla rodzin z dziećmi, biegowego)**
- **pleneru malarskiego**
- **spektaklu teatralnego**
- **pokazu broni, zawodów w paintballa lub laserów**
- **wieczoru poetyckiego, autorskiego**

Padały także konkretne pomysły na organizację wydarzeń: Dnia Latawca, Gminnego Turnieju Kół Gospodyń Wiejskich, Giełdy Zasobów i Talentów Ludzkich. Mogą one być doskonałą okazją, do wzajemnej integracji, a przede wszystkim poznania zasobów ludzkich, które są w gminie. Organizacja Giełdy Zasobów i Talentów Ludzkich może pozwolić wyłonić lokalnych artystów czy rękodzielników, którzy będą mogli w przyszłości poprowadzić warsztaty dla lokalnej społeczności.

Ciekawym pomysłem wymienionym przez osoby pracujące jest organizacja wydarzenia związana z biciem rekordu Guinnessa. Rekord Guinnessa może być tylko inspiracją do tego typu działania. Mieszkańcy mogą zaproponować, aby znaleźć jakieś zagadnienie/obszar tematyczny, który wyróżnia gminę Gniew na tle innych – i wokół tego zorganizować wydarzenie, promocję miejscowości. Z pewnością może być to inicjatywa, która integruje kilka pokoleń gniewian, zmuszając do poszukiwania

kreatywnych pomysłów i lepszego poznania własnej okolicy. Na przykład można ogłosić konkurs na najlepszy pomysł pt. „co wyróżnia naszą gminę”.

Osoby bezrobotne oraz na urlopie macierzyńskim/wychowawczym najczęściej wymieniały organizację bezpłatnych atrakcji dla dzieci lub modernizację placów zabaw. Pojawił się również pomysł organizacji wyprzedaży garażowej – jest to doskonały sposób na integrację lokalnej społeczności. Dla osób starszych będzie to okazja do sąsiedzkiego spotkania, a dla osób młodszych działanie w obecnie modnym duchu zero waste.

Studenci i uczniowie chętnie zaangażowaliby się w organizację turnieju e-sportowego (CS GO) oraz konkursu fotograficznego, oddzielnego dla młodzieży i dorosłych, z nagrodami (np. kartami do Empiku, voucherami do kina, książkami tematycznymi związanymi z fotografią).

Podsumowanie

Dom kultury jako trzecie miejsce

Przewijająca się w odpowiedziach mieszkańców potrzeba integracji, wspólnego spędzenia czasu, miejsca przeznaczonego dla młodzieży pokazuje, jak ważne jest wygospodarowanie przestrzeni, która będzie *trzecim miejscem* – pośrednim między sformalizowaną i komercyjną sferą pracy, a bezpieczną intymnością domu. Powstanie takich przestrzeni postulował w 1989 roku w swojej książce „The Great Good Place" socjolog Ray Oldenburg zaniepokojony stanem amerykańskiego społeczeństwa, które w jego oczach stawało się coraz bardziej indywidualistyczne i odcięte od wspólnotowości. Trzecie miejsce według Oldenburga „to różnorodne miejsca publiczne, gdzie regularnie, dobrowolnie, nieformalnie i przewidywalnie goszczą grupy jednostek, pozostając poza sferami pracy i domu"[24]. Powoływał się przy tym na przykłady greckiej *agory* i rzymskiego *forum*, gdzie rodziły się pierwsze społeczeństwa obywatelskie. Od tego czasu idea trzeciego miejsca była wielokrotnie przetwarzana i dostosowywana, także do specyfiki działania bibliotek i domów kultury. Trzecie miejsce może być rozumiane jako nieformalna przestrzeń publiczna, „gdzie nie jest się ani gospodarzem, ani gościem. Są tzw. '*ports of entry*', czyli przestrzeniami wchodzenia we wspólnotę, inicjującą znajomości. W nich mają się zbierać ludzie w potrzebie, ma kształtować się lokalna agora, miejsce wymiany myśli, a także politycznych poglądów. Trzecie miejsce jest więc w dużej mierze czynnikiem aktywizującym wspólnotę" (Zysiak 2011, s. 22).

Takim miejscem może stać się kawiarnia, ławeczki, ogródek, altana, kącik z kanapą i stolikiem w domu kultury czy bibliotece. To właśnie są miejsca, gdzie można spotkać się z innymi ludźmi na neutralnym gruncie, zamiast w domu (w którym zazwyczaj nie jesteśmy sami). W tym świetle nie dziwi więc, że altany, bary, restauracje, parki cieszą się wśród młodzieży taką popularnością, czy postulowane wśród osób dorosłych – kawiarenki.

[24] tłum. za: Jarosław Jędrych, Ray Oldenburg i jego teoria trzeciego miejsca http://warsztatybibliotekarskie.pedagogiczna.edu.pl/nr-12015-45/ray-oldenburg-i-jego-teoria-trzeciego-miejsca/#note-464-2 (data dostępu: 12.05.2022)

Umożliwienie powstania takich nieformalnych „miejsc spotkań", ogniskujących życie pozadomowe społeczności lokalnych, może być sposobem promowania domu kultury czy biblioteki jako przyjaznego miejsca, kojarzonego z czasem wolnym od pracy i obowiązków, ale poza przestrzenią domu; takiego, gdzie sami wybieramy sposób spędzania czasu i towarzystwo. Powstanie takiego trzeciego miejsca może być wspierane przez instytucję kultury czy inne instytucje gminy (np. poprzez poddanie pomysłu pod dyskusję, oddanie do dyspozycji mieszkańców części pomieszczenia lub terenu na zewnątrz budynku, ustawienia tam kanap, stolika, pomoc w stworzeniu altany), jednak opiekować się nim powinni sami bywalcy. Takie miejsce można również animować, proponując np. ekspozycję wystaw prac konkursowych czy tematyczne jednodniowe muzeum[25], jednak zarządzać nim powinni stali bywalcy, aby zachowało swój nieformalny charakter.

[25] Przykłady jednodniowych muzeów i wystaw z przedmiotami zebranymi od mieszkańców i odbiorców: https://etnograficzna.pl/sasiedzi-z-kubusia-puchatka/, https://www.modnykrakow.pl/?p=16674, https://gaudemater.pl/jednodniowe-muzeum-milosci-im-haliny-poswiatowskiej-fot-jedrzej-stasiowski/ (data dostępu: 10.05.2022)

Rekomendacje

Instytucja CKiBP powstała 1 stycznia 2021 roku i jest jeszcze nową placówką, a jej początki przypadają na trudny czas pandemii, kiedy większość z nas przez dłuższy czas nie uczestniczyła w wydarzeniach kulturalnych na żywo. W takiej sytuacji budowa marki ciekawej, zaangażowanej, aktywnej instytucji publicznej była trudna. Obecnie więc CKiBP w Gniewie stoi przed wyzwaniem zwiększenia rozpoznawalności swoich działań, zbudowania bazy stałych odbiorców oraz odbiorców okazjonalnych, a także stania się „trzecim miejscem" dla młodzieży.

Budowa pozytywnego wizerunku domu kultury jako instytucji otwartej jest procesem, który nie dzieje się szybko i często potrzebuje lat, aby zaistnieć w zbiorowej świadomości. Aby osiągnąć ten cel warto **przeplatać duże i mniejsze wydarzenia oraz inicjatywy** pod względem grupy docelowej i skali organizacji. Festyny, festiwale i koncerty powinny współgrać z nockami czy wieczorami tematycznymi, kółkami zainteresowań lub spotkaniami nawet dla kilku zainteresowanych osób. Przy czym te ostatnie nie muszą wymagać ciągłego zaangażowania pracowników CKiBP – po początkowym „rozruchu" i wsparciu organizacyjnym mogą działać samodzielnie. Na tym również polega idea trzeciego miejsca – oddawaniu sprawczości mieszkańcom, w tym młodzieży, nie traktowania ich wyłącznie jako odbiorców naszych działań, lecz współtwórców.

Początki realizacji wybranych inicjatyw bywają trudne, jednak warto starać się nie zniechęcać początkową niską lub malejącą z czasem frekwencją. Nawet gdy projekt umrze naturalną śmiercią lub rozbije się o trudności logistyczne, to wieści o działalności CKiBP będą rozchodzić się organicznie, poprzez polecenia i pocztę pantoflową, dzięki czemu coraz więcej osób dowie się o działalności CKiBP i zacznie kojarzyć tę instytucję z ciekawymi inicjatywami i miejscem, gdzie można realizować swoje propozycje.

Warto również systematycznie wychodzić do wybranych grup odbiorców z propozycją dialogu i formować program działań CKiBP **partycypacyjnie, w dialogu z mieszkańcami**. Na początku z pewnością będą to osoby już aktywne, trzeba więc zwrócić uwagę, aby osoby z różnych powodów jeszcze niezaangażowane czuły, że w

domu kultury jest miejsce również dla osób bez doświadczenia. Dobrym pomysłem może być zaangażowanie mieszkańców – zarówno dorosłych, jak i młodzież – w aktywne, atrakcyjne działania związane z ich miastem. Takie wydarzenia mogą być też przyczynkiem do tego, aby **poszukać symboli i punktów odniesienia związanych z lokalną tożsamością gniewian innych niż zamek**, który dominuje zarówno w przestrzeni Gniewu zarówno realnie, jak i symbolicznie.

Rekomendacje działań z młodzieżą

Co warto zaproponować i zorganizować wspólnie z młodzieżą w CKiBP w Gniewie

1 Nocka tematyczna

Przykładowe tematy:
horrory, fantastyka, Marvel, Harry Potter, anime, seriale młodzieżowe z Netflixa

2 Spotkania z influencerami

Lexy Chaplin, Fagata, Boxdel, Friz (Ekipa Friza), Wersow, Mizerka Equine, Bedoes, Edzio, Żabson, Mata, Young Leosia, White 2115, Sentino, Kinny Zimmer, Oliwka Brazil, Endur

3 Spotkania tematyczne związane ze znaną osobą

jw. + Marcin Najman, Michał Pazdan, Mariusz Pudzianowski, Robert Lewandowski, Maryla Rodowicz, Sanah, Kwiat Jabłoni, Zenek Martyniuk, Dawid Podsiadło, Taco Hemingway, Dawid Kwiatkowski, Magda Gessler, Kuba Wojewódzki

4 Wydarzenia o zwierzętach i ze zwierzętami

spotkanie z weterynarzem, trenerem psów, hodowcą psów/kotów/innych zwierząt, imprezy tematyczne, np. wystawa kundelków, konkursy związane ze zwierzętami, wycieczki

Rekomendacje działań z dorosłymi

Koncerty, festyny, targi, festiwale

Takie duże imprezy plenerowe mogą wydawać się oklepane, jednak pełnią ważną funkcję społeczną. Aby taka impreza była udana, w doborze gości i atrakcji należy wsłuchać się w głosy mieszkańców.

Działki i ogódki

Pasją wielu mieszkańców Gniewu jest ogrodnictwo i prace na działce. Warto wykorzystać ten potencjał w działaniach kulturalnych, np. warsztatach, spotkaniach pasjonatów, wystawach fotografii, ogródkach społecznościowych.

Sport

W Gniewie jest wielu pasjonatów sportu. Dobrym pomysłem mogą być wydarzenia poświęcone różnym rodzajom sportów, łączące sport z np. zwiedzaniem i historią lokalną, a także spotkania ze sportowcami.

Wycieczki krajoznawcze

Wycieczki dalsze i bliższe są pasją wielu gniewian. Dobrym pomysłem jest organizacja wycieczek, ale także spotkania z podróżnikami lub założenie Klubu Turystycznego.

Klub Filmowy / Klub Książki

Warto zintegrować mieszkańców wokół wspólnej pasji, jaką jest literatura (zwłaszcza kryminały) oraz filmy i seriale.

Równoległe zajęcia dla młodych rodziców i dzieci

Rodzice małych dzieci mają niewiele możliwości aktywnego uczestnictwa w kulturze. Warto dać im taką możliwość organizując nie tylko imprezy rodzinne, ale także warsztaty czy spotkania dla dorosłych oraz równoległe zajęcia dla dzieci.

Dobre praktyki

Animacja

Kawiarnie Kultury. Diagnoza – raport
https://www.nck.pl/badania/raporty/raport-kawiarnie-kultury

Mikro_wystawa / Działkowicze czy działkowcy? – przykłady wydarzenia kulturalnego wokół pasji mieszkańców
https://wck-wola.pl/projekt/mikro_wystawa-dzialkowicze-czy-dzialkowcy-rodzinne-ogrody-dzialkowe-kolo-ii/

Bujna Warszawa – przykłady wydarzenia kulturalnego wokół pasji mieszkańców
http://bujnawarszawa.pl/wiedza/

Giganci krajoznawstwa – przykłady wydarzenia kulturalnego wokół pasji mieszkańców i historii lokalnej
https://krajobraz.org/giganci-krajoznawstwa-rekonstrukcje/

Podręcznik Narodowego Instytutu Dziedzictwa
https://edd.nid.pl/wp-content/uploads/2018/11/podrecznik-dobrych-praktyk_.pdf?fbclid=IwAR3BtQqqiCihf4UiZFjtFTrVQ2-2KtHuIfTyGCyomNrOrQ6saBbTGeOsgFI

Lato na podwórku – przykład letnich działań animacyjnych
https://ladnehistorie.pl/lato-na-podworku/

Archipelag Pokoleń – przykłady projektów międzypokoleniowych i kurs praktyk międzypokoleniowych dla animatorów i edukatorów
https://archipelagpokolen.pl/przyklady/

Pole do działania. Jak partycypacyjnie współpracować z młodzieżą – publikacja Fundacji Pole Dialogu
https://poledialogu.org.pl/pole-do-dzialania-jak-partycypacyjnie-wspolpracowac-z-mlodzieza-2/33/

Trzecie miejsce

Miejsce Aktywności Lokalnej – idea, założenia
https://architektura.um.warszawa.pl/-/miejsca-aktywnosci-lokalnej

Inicjatywa lokalna – przykład programu miejskiego na inicjatywę lokalną
https://um.warszawa.pl/waw/sasiedzka/inicjatywa

Warszawa Sąsiedzka – przykłady wspierania działań sąsiedzkich
https://um.warszawa.pl/waw/sasiedzka

Centrum Paca – przykład instytucji jako otwartej przestrzeni społecznej, trzeciego miejsca
https://centrumpaca.pl/aktywnosci/

Inicjatywa „3 pokoje z kuchnią" Białołęckiego Ośrodka Kultury – przykład przestrzeni domu kultury współtworzonego przez mieszkańców
https://bok.waw.pl/3-pokoje-z-kuchnia/o-nas-3pzk/

Biblioteka

Wędrujące czytanie – przykład działania bibliotecznego integrującego społeczność lokalną
http://biblioteka.pik.legionowski.pl/m-wydarzenia/item/501-pik-owe-w%C4%99druj%C4%85ce-czytanie.html

Książka w obiegu oraz Strefa Wymiany Książek – przykład działania bibliotecznego integrującego społeczność lokalną
http://biblioteka.pik.legionowski.pl/m-wydarzenia/strefa-wymiany-ksi%C4%85%C5%BCek.html

Sieciowanie

R. Sowińska, Współpraca jako filozofia działania, czyli o sile współpracy i sieciowania. Przypadek Powiatowej Instytucji Kultury w Legionowie
https://pik.legionowski.pl/publikacje/item/491-wsp%C3%B3%C5%82praca-jako-filozofia-dzia%C5%82ania.html

Bibliografia

Bukraba-Rylska I., Burszta W. (red.) (2011), Stan i zróżnicowanie kultury wsi i małych miast w Polsce. Kanon i rozproszenie, Narodowe Centrum Kultury, Warszawa

Drozdowski R., Fatyga B., Filiciak M., Krajewski M., Szlendak T. (2014), Praktyki klulturalne Polaków, Wydawnictwo naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń (http://ozkultura.pl/sites/default/files/strona-archiwum/PRAKTYKI_KULTURALNE_POLAK%C3%93W.pdf) (dostęp na: 12.05.2022)

Jędrych J., Oldenburg R. i jego teoria trzeciego miejsca, Warsztaty bibliotekarskie, http://warsztatybibliotekarskie.pedagogiczna.edu.pl/nr-12015-45/ray-oldenburg-i-jego-teoria-trzeciego-miejsca/#note-464-2 (dostęp na: 12.05.2022)

Kalkowski M., Preising R. (2010), Pozdrowienia z Kociewia. Album starych pocztówek, Starogard Gdański

Kisiel P. (2013), Współczesne wzory uczestnictwa w kulturze, w: Kultura a rozwój, J. Hauser, A. Karwińska, J. Purchla (red.), Narodowe Centrum Kultury, Warszawa, s. 345-36

Kukołowicz T. (2018), Ukryte zasoby. O tym, co zasłania kategoria peryferyjności, w: Kultura na peryferiach, M. Jacyno, T. Kukołowicz, M. Lewicki (red.), Narodowe Centrum Kultury, Warszawa, s. 64-84.

Murawska K., Olko D., Sadura P. (2016), Z klasą o kulturze. Testowanie granic klasowych w partycypacji kulturalnej i obywatelskiej, Fundacja Pole Dialogu, Warszawa (https://poledialogu.org.pl/wp-content/uploads/2016/06/Z-klasa-o-kulturze.pdf) (dostęp na: 12.05.2022)

Orłowska M. (2003), Problemy czasu wolnego w pedagogice społecznej, w: S. Kawula (red.) Pedagogika społeczna, Toruń

Szlendak T. (2011), Nic? Aktywność kulturalna i czas wolny na wsi i w małych miastach, w: Stan i zróżnicowanie kultury wsi i małych miast w Polsce. Kanon

i rozproszenie, I. Bukraba-Rylska, W. Burszta (red.), Narodowe Centrum Kultury, Warszawa, s. 53-101.

UNESCO (2006), Synergies between formal and non-formal education: an overview of good practices, https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000146092

Zysiak A. (2011) Jak pozostać wiernym w niestałym świecie? Czym, gdzie i dla kogo ma być nowoczesna biblioteka? w: Biblioteka jako “trzecie miejsce”, M. Wrocławska, J. Jerzyk-Wojtecka (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s.18-27 (http://bcul.lib.uni.lodz.pl/Content/1896/KonferencjaBULII14.12.pdf)

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

NARODOWE CENTRUM KULTURY

DOM KULTURY+

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury: Dom Kultury+ Inicjatywy lokalne. Edycja 2022